

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PRÁVNÍ A TAKTICKÉ ASPEKTY ZAJIŠTĚNÍ
BEZPEČNOSTI A PŘEPRAVY VĚZNĚNÝCH OSOB
V RÁMCI VĚCNÉ PŮSOBNOSTI VAZEBNÍ
VĚZNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE**

Autor práce: Petr Bugaj

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Petr Bugaj
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná

Název bakalářské práce: Právní a taktické aspekty zajištění bezpečnosti a přepravy vězněných osob v rámci věcné působnosti Vazební věznice České Budějovice

Název bakalářské práce v anglickém jazyce Legal and Tactical Aspects of Ensuring the Safety and Transportation of Imprisoned Persons within the Substantive Jurisdiction of the České Budějovice Remand Prison

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):
Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): červen 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem je formou širšího i užšího teoreticko-praxeologického vhledu problémově demonstrovat eklekticky reflektované právní a taktické konsekvence faktického zajištění bezpečnosti a přepravy vězněných osob v rámci věcné působnosti Vazební věznice České Budějovice.

Student: Petr Bugaj	datum 10.6.2024	podpis
Vedoucí práce: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M.	10.6.2024 datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	17.6.2024 datum	podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	19.6.2024 datum	podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	19.6.2024 datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Dr. Mgr. Josefu Kříhovi, PhD., LL.M. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

BUGAJ, P. *Právní a taktické aspekty zajištění bezpečnosti a přepravy vězněných osob v rámci věcné působnosti Vazební věznice České Budějovice*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 65 s. Vedoucí bakalářské práce: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M

Klíčová slova: Eskortní služba, penitenciární systém, právní a taktické aspekty, Vazební věznice České Budějovice, Vězeňská služba České republiky, vězeňská stráž

Obsahové vymezení bakalářské práce dílem formou teoretického a dílem praxeologického postihu demonstruje vybrané zvláštnosti operačního prostoru Vězeňské služby České republiky (dále jen „VS ČR“), přičemž klade důraz na právní a taktické konsekvence eskortní činnosti zabezpečované Vazební věznicí České Budějovice. Zpracovatel bakalářské práce si toto téma vybral zejména z důvodu jeho dlouhodobého zájmu o penitenciární a penologickou vědní oblast, která v optice historické retrospektivy českého vězeňství odůvodněně subsumuje přechod od tzv. „krutého“ zacházení k uplatňovaným moderním reformám, realizovaným po určujícím období roku 1990, kde se kladl důraz na humanizaci a respektování lidských práv a jeho praxeologickým zkušenostem. V teoretické části je primárně formou širšího analyticko-syntetizujícího vhledu demonstrována současná „de lege lata“ právní úprava a její aplikační upotřebitelnost, včetně sekundárně vyhodnocované dostupné literatury a odborných pramenů. Rámcově a kompilativním způsobem vymezuje organizační strukturu „VS ČR“, včetně detailizace operačního prostoru jejích jednotlivých součástí, tj. vězeňské a justiční stráže, správní služby a vzdělávacích institucí a eskortní služby, která zabezpečuje jednu z tzv. nejrizikovějších úkolů „VS ČR“ a mimo jiné zcela neoddiskutovatelně vyžaduje vysokou odbornou a fyzickou připravenost jejich příslušníků, kteří jí fakticky zabezpečují. Praxeologická část bakalářské práce dále tematicky příléhavým způsobem vyjadřuje i originální ambici jejího zpracovatele, tj. úžeji detekovat tzv. „slabiny“ zabezpečované eskortní služby „VS ČR“, včetně návrhů možných zefektivňujících doporučení, využitelných v recentní aplikační praxi „VS ČR“ etc. Závěr bakalářské práce již formou dílčích a zevšeobecňujících výstupů konkrétně navrhuje avizované návrhy možných opatření aplikační penitenciární praxe v eskortní

činnosti založených na empirických zjištěních s cílem detekovat poukazované zefektivňující determinanty bezpečnostně-penitenciární činnosti „VS ČR“.

ABSTRACT

BUGAJ, P. *Legal and Tactical Aspects of Ensuring the Safety and Transportation of Imprisoned Persons within the Substantive Jurisdiction of the České Budějovice Remand Prison*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 65 p. Supervisor: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M

Key words: escort service, penitentiary system, legal and tactical aspects, Remand Prison České Budějovice, Prison Service of the Czech Republic, prison guard

The content definition of the bachelor's thesis, partly theoretical and partly praxeological in form, presents selected specific features of the operational framework of the Prison Service of the Czech Republic (hereinafter referred to as "PSCR"), with an emphasis on the legal and tactical consequences of escort operations conducted by the Remand Prison České Budějovice. The author has chosen this topic primarily due to his long-standing interest in the field of penitentiary and penological science, which—when viewed through the lens of historical retrospection of the Czech prison system—reasonably encompasses the transition from so-called "cruel" treatment to modern reforms implemented after the pivotal year 1990, emphasizing humanization and the respect of human rights, as well as due to his practical experience.

The theoretical part primarily demonstrates the current *de lege lata* legal framework and its practical applicability through a broader analytical-synthetic perspective, including a secondary evaluation of available literature and professional sources. It defines, in a general and compilative manner, the organizational structure of the PSCR, including a detailed description of the operational areas of its components, i.e., the prison and judicial guard, administrative service, educational institutions, and escort service, which performs one of the so-called highest-risk tasks of the PSCR and, among other things, requires a high level of professional and physical preparedness of its personnel.

The empirical part expresses the author's original ambition to closely identify the so-called "weak points" of the PSCR's escort service, including proposals for possible improvements that could be used in the current application practice of the PSCR. The conclusion of the thesis specifically proposes the announced suggestions for improving

the penitentiary practice in escort operations, based on empirical findings, aiming to identify the efficiency-enhancing determinants of the PSCR's activities, including the overall security of the Czech penitentiary system.

Obsah

Úvod.....	11
1 Cíl a metodika bakalářské práce	12
2 Základní terminologie a výchozí body	13
2.1 Vězeňství	13
2.1.1 <i>Historie vězeňství v českých zemích</i>	<i>13</i>
2.1.2 <i>Historie moderního vězeňství na našem území</i>	<i>14</i>
2.1.3 <i>Historie přepravy vězňů</i>	<i>16</i>
2.1.4 <i>Humanizace vězeňství</i>	<i>17</i>
2.1.5 <i>Výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody</i>	<i>18</i>
2.1.6 <i>Recidiva a prizonizace</i>	<i>19</i>
2.2 Vězeňská služba České republiky	20
2.2.1 <i>Vězeňská stráž</i>	<i>21</i>
2.2.2 <i>Justiční stráž</i>	<i>22</i>
2.2.3 <i>Správní služba</i>	<i>23</i>
2.2.4 <i>Odpovědné subjekty vězeňské služby</i>	<i>24</i>
2.2.5 <i>Vzdělávací instituce vězeňské služby.....</i>	<i>24</i>
2.3 Vazební věznice České Budějovice	25
2.4 Kategorizace věznic.....	26
2.5 Bezpečnost.....	27
2.5.1 <i>Napadení eskorty.....</i>	<i>28</i>
2.6 Personál vězeňské služby	29
2.6.1 <i>Požadavky pro vstup do služebního poměru</i>	<i>31</i>
2.6.2 <i>Služební poměr.....</i>	<i>31</i>
2.6.3 <i>Obměna pracovního kolektivu.....</i>	<i>32</i>
2.7 Donucovací prostředky a střelná zbraň	33
2.7.1 <i>Použití donucovacích prostředků.....</i>	<i>34</i>
2.7.2 <i>Použití střelné zbraně.....</i>	<i>34</i>

2.7.3	<i>Aspekty použití střelné zbraně během eskorty.....</i>	35
3	Eskortní služba	37
3.1	Eskorty	37
3.2	Typy eskort	38
3.3	Eskortní směna	40
3.3.1	<i>Jednotka pod jednotným velením</i>	40
3.3.2	<i>Eskorta nebezpečných osob.....</i>	41
4	Empirické šetření	42
4.1	Realizace empirického šetření.....	42
4.2	Dílčí a zevšeobecňující výstupy empirického průzkumného šetření	49
	Závěr.....	56
	Seznam použitých zdrojů	58
	Seznam zkratk	62
	Seznam tabulek a grafů	63
	Seznam příloh	64

Úvod

Téma bakalářské práce si její zpracovatel zvolil jak z důvodu jeho trvalé celospolečenské i odborné aktuálnosti, oborově blízkému vztahu k profesně orientovanému bakalářskému studijnímu programu, který je realizován Vysokou školou evropských a regionálních studií, z.ú, tak i dlouhodobého zájmu jejího zpracovatele o penitenciární problematiku, jelikož je taktéž aktuálně služebně zařazen jako příslušník bezpečnostního sboru Vězeňské služby České republiky (dále jen „VS ČR“) ve služební hodnosti „inspektor“ ve Vazební věznici České Budějovice (dále jen „VV ČB“). V rámci realizované služební činnosti „přímé bezpečnostní povahy“ zabezpečuje zejména výkon eskortní služby, kde jeho hlavní náplní je toliko přeprava vězněných osob.

Předkládaná bakalářská práce tak reflektuje dílem teoretický a dílem praxeologický postih specificky zaměřeného odborného tématu, vztahujícího se k vybranému bezpečnostnímu sboru, tj. „VS ČR“ s důrazem na demonstraci specifčnosti právních a taktických aspektů služební činnosti příslušníků „VS ČR“ při realizaci eskort obžalovaných či odsouzených osob.

Zpracovatel bakalářské práce se tímto originálně zaměřuje na komplexní širší teoretický a praxeologický vhled k zájmově reflektovanému a specializovanému okruhu služební činnosti „přímé bezpečnostní povahy“, tj. eskortní služby v rámci „VV ČB“. Ambicí bakalářské práce je taktéž zájmově úžeji demonstrovat eklekticky poukazované zvláštnosti právních a taktických konsekvencí zajištění bezpečnosti a přepravy vězněných osob, včetně návrhu možných zefektivňujících doporučení ve vztahu k stavu recentní aplikační bezpečnostně-penitenciární praxi etc.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

V teoretické části bakalářské práce bude provedena důkladná rešerše odborné literatury, včetně dostupných monografických publikací, článků v odborných časopisech a relevantních právních dokumentů.

Praxeologicky orientovaná část bakalářské práce tematicky přiléhavým způsobem obohatí její teoretickou část, včetně subsidiárně užitého průzkumného empirického šetření za využití polostrukturovaných řízených rozhovorů. Polostrukturované řízené rozhovory budou obsahovat dílčí průzkumné otázky, které zajistí potřebné podklady pro naplnění stanovených cílů. Získaná data budou podrobena důkladné analýze, syntéze, dílčímu a zevšeobecňujícímu vyhodnocení etc. V intencích dílem subsidiárně zpracované průzkumné části bakalářské práce budou taktéž empiricky identifikovány tzv. „slabé“ stránky v zabezpečení výkonu služby tzv. přímé bezpečnostní povahy, přičemž budou využity polostrukturované řízené rozhovory, směřované k oslovené kohortě respondentů, tj. příslušníků „VS ČR“ z „VV ČB“.

Hlavním cílem bakalářské práce je toliko formou širšího i užšího teoreticko-praxeologického vhledu problémově demonstrovat eklekticky reflektované zvláštnosti právních a taktických konsekvencí faktického zajištění bezpečnosti a přepravy vězněných osob v rámci věcné působnosti „VV ČB“.

Vedlejším cílem bakalářské práce je formou dílčích a zevšeobecňujících výstupů generalizovaně zhodnotit účinnost současných procedurálních postupů a taktik používaných v rámci „ex lege“ svěřeného operačního prostoru „VS ČR“ a to prostřednictvím kvalitativně užitého empirického průzkumného šetření, tj. řízených rozhovorů, směřovaných k zájmově oslovené kohortě respondentů, tj. příslušníkům „VS ČR“.

2 Základní terminologie a výchozí body

Z důvodu snahy o precizované zpracování teoretické části bakalářské práce je primárně potřebné v širším postihu objasnit základní propedeutická východiska a pojmosloví odborně orientované zkoumané tematické oblasti, které s ním souvisí.

2.1 Vězeňství

Vězeňství je klíčovou součástí trestní politiky státu. Česká republika, jako demokratický právní stát, se opírá o své mezinárodní závazky, respektuje lidská práva a svobody a má za úkol chránit společnost před pachateli, kteří porušují právní normy. Cílem trestu odnětí svobody by neměla být pouze izolace odsouzených, ale především intenzivní snaha o nápravu pachatele trestného činu a jeho budoucí reintegraci do společnosti, kde by se choval v souladu se zákony.¹

2.1.1 Historie vězeňství v českých zemích

Začátky českého vězeňství můžeme umístit do období vzniku české státnosti, což je přibližně před tisíci lety. Během této doby prošlo české vězeňství řadou reforem, které byly především ovlivněny politickými a náboženskými změnami ve společnosti. Pro lepší porozumění lze tuto dobu rozdělit do několika časových období:

1. období krutého zacházení s vězni (955–1774)
2. zákaz mučení (1774–1847)
3. utváření systému (1848–1917)
4. moderní základy (1918–1938)
5. rasová msta (1939–1945)
6. třídní msta (1946–1964)
7. rozvíjení odbornosti (1965–1980)
8. úpadek odbornosti (1981–1989)
9. reforma vězeňství (1990–1993)²

¹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Online. Www.vscr.cz. 2015. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>. [cit. 2025-05-23].

² MAŘÁDEK, V., *Výkladový slovník penologie*, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. ISBN 80-7042-256-4 s. 23.

2.1.2 Historie moderního vězeňství na našem území

Základy moderního vězeňství na našem území jsou především spojeny s osobou kněze a reformátora vězeňství Františka Josefa Řezáče (1819-1879). Jeho myšlenky o trestání zločinců byly formulovány následovně: „*menší provinilci a nezatvrzelí zločincové, v obcích buď ve svých aneb v cizích, před tváří občanů lepších trest svůj odbyvali, a jenom zatvrzelci, způsobem přirozeným nepolepšitelní a společnosti vždy škodní, ať se do věznic, do žalářů tuhých a osamotnělých zavírají.*“ Prosazoval tedy myšlenku alternativních trestů, zejména s důrazem na tresty ve formě veřejně prospěšných prací. Humanistická myšlenka o nutnosti odstraňování chudoby a zvyšování vzdělanosti byla Řezáčem také zmíněna, avšak v penologických souvislostech platila spíše pro oblast prevence trestné činnosti.³

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byl převzat justiční a vězeňský systém rakouské monarchie. Základní legislativa, organizace a správa vězeňství byly postupně zdokonalovány od roku 1919. Zejména se zdůrazňoval progresivní systém výkonu trestu, který byl založen na pokroku v nápravě odsouzených, kteří byli obvykle rozděleni do tří disciplinárních tříd. Přejít do první třídy byl podmínkou pro návrh na podmíněčné propuštění, které bylo legislativně zakotveno již v roce 1919. V roce 1928 existovalo v Československé republice šest mužských věznic pro doživotí. Kromě toho byla zřízena samostatná ženská věznice s oddělením pro mladistvé. Mužští odsouzení s dlouhodobými tresty bez možnosti podmíněného propuštění byli po dvou třetinách vykonaného trestu přesouváni do přechodného ústavu v Leopoldově. Mladiství vykonávali tresty v polepšovnách nebo určených trestních zařízeních. Vězeňství bylo centrálně řízeno příslušným odborem ministerstva spravedlnosti, který úzce spolupracoval s Mezinárodní komisí pro trestní právo a vězeňství. Dozor nad výkonem trestu vykonávali domácí komisaři (příslušní okresní prokurátoři), občanští kontrolóři (poslanci Národního shromáždění) a od roku 1921 pověřeni úředníci ministerstva spravedlnosti.⁴

Po rozpadnutí Československé republiky a vzniku Protektorátu Čechy a Morava nedošlo k výrazným změnám v justičním a vězeňském systému. Věznice a trestnice zůstaly využívány také německou policií a justicí. V trestnicích a věznicích často

³ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, ISBN: 80-86708-30-6, s. 35-36.

⁴ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Teoretik. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-408-4, s. 17.

fungovalo jak protektorátní, obvykle české vedení, které zajišťovalo provoz, tak i německé vedení, jež se staralo o jejich využívání pro vazební účely nacistických soudů a vyšetřovací činnosti gestapa.⁵ Po komunistickém převratu v roce 1948 došlo k budování vězeňství podle sovětského vzoru, které bylo podřízeno ministerstvu vnitra. Byla zavedena nová kategorie politických vězňů. Vnitřní režim vězeňských zařízení byl přísný, s uplatňováním tvrdého trestání, disciplíny a izolace od vnějšího světa. Až v sedmdesátých letech se objevily náznaky reformy, spojené s činností Výzkumného ústavu penologického. I přes nadějně snahy mnoha výzkumníků a praktiků byly tyto iniciativy násilně potlačeny na začátku osmdesátých let.⁶ V té době panovala ve společnosti i ve věznicích tvrdá normalizace.

Od roku 1990 došlo k zásadní proměně českého vězeňství. Po pádu totalitního režimu se uvolnil obrovský tlak na odstranění justičních nespravedlností, což, spolu s netrpělivostí vězňů, vedlo k nepokojům a vzpourám ve věznicích.⁷ Nové demokratické vedení společnosti, složené z bývalých politických vězňů, usilovalo o morální vyrovnání s pozůstatky předchozího režimu a situaci vyhrotilo až do extrému, kdy zrušilo jakékoli kontroly a prohlídky vězňů. V letech 1990-1991 bylo z celkového počtu 7500 příslušníků tehdejšího Sboru nápravné výchovy propuštěno 1500 osob a další personální obměny pokračovaly.⁸ Čistka vězeňského personálu se stala aktuálním tématem a byla provedena velmi radikálně, což dále posílilo postavení vězňů. Příslušníci Sboru nápravné výchovy se proto obávali zasáhnout, aby nebyli obviněni z násilí. Tato situace nevyhnutelně vedla k nepokojům a vzpourám. Největší vzpourou v naší historii byla tzv. Leopoldovská vzpoura, kterou paradoxně vyvolala amnestie prezidenta Havla v roce 1990. K jejímu potlačení došlo nasazením dvou obrněných transportérů a útokem 62 příslušníků Útvaru rychlého nasazení, 150 výsadkářů, 350 dozorců, 80 psovodů, 350 příslušníků vojsk ministerstva vnitra, 1000 pohraničnicků a 100 studentů Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti. Po ukončení těchto nepokojů přišlo obrovské vystřízlivění a situace se částečně stabilizovala.

⁵ KUBÍČKOVÁ, P., KMĚTÍK, I., *Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o.* Online. In: [HTTPS://WWW.SOSOOM-ZLIN.CZ/](https://www.sosoom-zlin.cz/). <https://www.sosoom-zlin.cz/>. 2011. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/files/documents/437/penologie.pdf>. [cit. 2025-05-21].

⁶ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, ISBN: 80-86708-30-6, s. 36.

⁷ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, ISBN: 80-86708-30-6, s. 36

⁸ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, ISBN: 80-86708-30-6, s. 37.

Nová doba však přinesla i nové výzvy, jako je organizovaný zločin a rostoucí počet vězněných cizinců, jejichž trestná činnost se převážně týkala krádeží, loupeží a vražd. Naše země se stala, jak se dalo očekávat, skutečnou křižovatkou a živnou půdou pro tyto zločince.⁹ Česká republika, ani české věznice, nebyly na tento nový fenomén plně připraveny. Nejpočetnější skupinou cizinců v té době byli Slováci, občané bývalé Jugoslávie a bývalého Sovětského svazu (zejména Ukrajinci a Rusové), dále Bulhaři, Vietnamci a Číňané.¹⁰

Dne 22. října 2001 začala v českých věznicích série hladovek, která trvala až do 2. listopadu 2001. Potvrdilo se, že šlo o přípravu na nepokoje a případnou vzpouru, což někteří vězni chtěli využít k útěku. V této souvislosti se jednalo o zkoušku funkčnosti organizační struktury vytvořené vězni z bývalého Sovětského svazu. V čele hierarchie ruský mluvících vězňů stáli muži umístění v extradici, neboť na ně byl vydán mezinárodní zatykač.

Pracovníci vězeňské služby ČR ve spolupráci s Policií ČR zahájili 11. listopadu 2001 ve 22:00 hodin bezpečnostní akci v deseti věznicích, jejímž cílem bylo zamezit plánované vzpouře vězňů z bývalého Sovětského svazu a zároveň rozbít jejich organizační strukturu. Devatenáct z nich bylo ještě téhož večera eskortováno do dalších devíti věznic. Policejní zdroje, které se na této akci podílely, uvedly, že by se do vzpoury pravděpodobně zapojilo všech tisíc ruský mluvících vězňů umístěných v deseti věznicích.¹¹ Tato bezpečnostní operace byla nazvána Alcatraz. „VS ČR“ poté musela reagovat nezbytnými opatřeními v technickém a organizačním zabezpečení věznic, což představovalo významný zlom pro vězeňskou službu.

2.1.3 Historie přepravy vězňů

V začátcích se eskortovaní vězni převáželi především pěšky, zatímco používání vozidel se začalo rozšiřovat až ve 20. Století. Současná eskortní vozidla poznáte podle fialového pruhu. Pravdou zůstává, že moc pohodlí svým nedobrovolným cestujícím nenabízejí. Počet vězeňských vozidel se nejvíce zvýšil během Protektorátu, kdy se poprvé ukázala potřeba převážet větší množství vězňů na krátké vzdálenosti. Kromě předválečných vozů nacisté používali pro transport do věznic v Německu speciální

⁹ MALÁ, D. *Vězeňství po česku II, aneb, Jak to Kula ve vězeňství koulí*. Blansko: Duha Press, 2009. ISBN 978-80-87061-36-7, s. 55.

¹⁰ MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: Sursum, 2003. ISBN 80-732-3062-3, s. 22.

¹¹ MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: Sursum, 2003. ISBN 80-732-3062-3, s. 22-24.

vězeňské vagóny vybavené celami, které byly připojovány k běžným rychlíkům. Zpočátku se o transport vězňů starala policie a četnictvo. Vězni byli eskortováni po vlastních nohách, až na počátku 20. Století začaly být na delších trasách využívány kočáry tažené koňmi. Četnictvo československého státu se začalo motorizovat až ve druhé polovině 20. Století.

Vězeňské „antony“ se staly vozidly vyráběnými pro potřeby policie. Po válce už nejen dozorce, ale i transport vězňů převzaly specializované organizace, nejprve eskortní služba Nápravných zařízení ministerstva vnitra, následně Sbor nápravné výchovy (dále jen „SNV“). Doprava po železnici už nebyla využívána, vagony nahradila nákladní auta s plachtou a především autobusy v běžném sériovém provedení, které měli mříže umístěné na oknech. K individuálním eskortám sloužily ostatní automobily nebo mikrobuses, případně dodávková nebo skříňová vozidla. Vězeňské autobusy a sanitky neměly žádné vnější označení a daly se rozpoznat pouze podle mříží na oknech. Typické označení fialovým vodorovným pruhem dostala vězeňská vozidla až po roce 1993, kdy byla zřízena „VS ČR“. Současné vozy Vězeňské služby vycházejí ze sériových dodávek a jsou upravovány specializovanými firmami.¹²

2.1.4 Humanizace vězeňství

Po roce 1990 bylo nutné změnit směr, kterým se vyvíjelo vězeňství. Objevila se snaha navázat na tradice prvorepublikového systému. Bylo rozhodnuto zaměřit se na humanizaci. Humanizace vězeňství zahrnuje vytváření důstojných a lidských podmínek pro výkon vazby a trestu odnětí svobody. V širším smyslu se jedná o soubor aktivit a opatření, jejichž cílem je zařadit české vězeňství mezi nejprogresivnější evropské a světové trendy, jak jsou vymezeny v minimálně přijatelných standardech Evropskými vězeňskými pravidly. V užším smyslu humanizace vězeňství neznamená pouze zabránění ponižování vězňů, ale především respektování jejich lidské důstojnosti. Ovšem někdy však je humanizace chápána různými způsoby. Jak uvádí bývalý generální ředitel Vězeňské služby plk. Malý: *„Humanizace vězeňství, to nejsou barevné televizory, ale působení na vězně, aby se nám po propuštění za chvíli nevraceli zpět.“* Pokud se tedy mluví o humanizaci vězeňství, mělo by se především hovořit o humanizaci celé společnosti, včetně soudnictví. O tom, kdo bude umístěn do věznice, rozhoduje soud,

¹² UHLÍK, J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách: osudy význačných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Ve Stráži pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. ISBN 80-239-9417-4, s 52.

zatímco o tom, jak by měla věznice fungovat a vypadat, by měla rozhodovat celá společnost.¹³

2.1.5 Výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody

Jakmile se rozhodnutí o vykonání nepodmíněného trestu odnětí svobody stane vykonatelným, předseda senátu nebo samosoudce vyzve odsouzeného, aby nastoupil trest do dané věznice v určitém termínu. Pokud se rozhodnutí o uložení trestu odnětí svobody stane vykonatelným na základě rozhodnutí odvolacího soudu, předseda senátu odvolacího soudu nařídí vykonání trestu u odsouzeného, který je ve vazbě, ihned po vyhlášení rozhodnutí. Tuto proceduru může předseda senátu uplatnit také na odsouzeného, který není ve vazbě, pokud se na základě konkrétních okolností zjistí, že jeho pobyt na svobodě představuje nebezpečí, nebo pokud jeho chování nebo další skutečnosti vyvolávají důvodnou obavu z jeho možného útěku nebo skrývání se. Předseda senátu nebo samosoudce může odsouzenému poskytnout vyměřenou lhůtu k vyřízení osobních záležitostí v případě, že z konkrétních skutečností nebylo zjištěno, že jeho pobyt na svobodě je nebezpečný nebo nevyplývá-li z jeho jednání nebo z dalších konkrétních skutečností důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat a není tak dán důvod pro okamžité nařízení výkonu trestu odnětí svobody.¹⁴

Tato lhůta nesmí přesáhnout jeden měsíc od okamžiku, kdy nabude právní moci rozhodnutí o vykonání nepodmíněného trestu odnětí svobody. Pokud odsouzený nenastoupí trest v této lhůtě, nebo pokud se zjistí, že jeho pobyt na svobodě představuje nebezpečí, či pokud jeho chování nebo další okolnosti vyvolají důvodnou obavu z jeho útěku nebo skrývání, předseda senátu nebo samosoudce nařídí, aby byl odsouzený dodán do výkonu trestu v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu, odsouzený nastupuje výkon trestu odnětí svobody do konkrétního typu věznice, do které byl zařazen rozhodnutím soudu. V závislosti na jeho chování a způsobu plnění povinností může být odsouzený přerazen do věznice s mírnějším režimem, pokud se předpokládá, že tento přesun přispěje k dosažení účelu trestu.¹⁵ Naopak, odsouzený bude přerazen do věznice s přísnějším režimem v případě závažného nebo opakovaného porušování stanovených

¹³ DIRGA, L. *Humanizace českého vězeňství očima jeho aktérů*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2020. ISBN 978-80-261-0848-1, s 42-43. Začátek formuláře

¹⁴ KALVODOVÁ, V. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-163-7, s 63.

¹⁵ MAREŠOVÁ, A.; BIEDERMANOVÁ, E.; ROZUM, J.; TAMCHYNA, M. a ZHRŘÍVALOVÁ, P. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody-kriminologická analýza*. Vydání: první. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-157-8, s 27. Začátek formuláře

pravidel, nebo pokud byl pravomocně uznán vinným trestným činem spáchaným během výkonu trestu. O změně způsobu výkonu trestu odnětí svobody rozhoduje veřejné zasedání na návrh státního zástupce nebo ředitele věznice. Pokud se jedná o přecházení mladistvého do věznice pro dospělé odsouzené, rozhoduje se také na žádost odsouzeného nebo bez takového podnětu okresním soudem, v jehož obvodu se trest vykonává.¹⁶

Výkon vazby nařizuje předseda senátu nebo samosoudce příslušného soudu, který o vazbě rozhodl. O zahájení výkonu vazby informuje vedoucí kanceláře soudu bez zbytečného odkladu rodinné příslušníky obviněného a jeho zaměstnavatele. V případě, že se jedná o cizince, je vyznamen konzulární úřad státu, jehož je cizinec občanem. Vazba se vykonává ve vazební věznici nebo ve zvláštním oddělení věznice. Obviněného lze do výkonu vazby přijmout pouze na základě písemného příkazu soudu, který je vydán na základě rozhodnutí o vzetí do vazby. Tento příkaz musí obsahovat všechny potřebné údaje pro rozhodnutí o umístění obviněného. V příkazu vydaném v přípravném řízení je taktéž třeba uvést spisové značky věcně a místně příslušného státního zastupitelství a policejního orgánu. Přijímání do výkonu vazby se provádí nepřetržitě. Faktický výkon vazby upravuje především zákon o výkonu vazby.¹⁷

2.1.6 Recidiva a prizonizace

Recidiva označuje tendenci k nežádoucímu návratu k nevhodným zvyklostem, vadám a poruchám. V penologii se recidiva týká situace, kdy se odsouzený po odpykání trestu opět dostává do vězení, a to z důvodu páchaní další trestné činnosti. Proces penitenciárního výchovného působení často neprobíhá tak, jak bychom si přáli. Věznice mohou vychovávat, avšak obvykle negativně, což brání efektivní resocializaci. Termín „prizonizace“ se používá k označení všech negativních jevů, které ovlivňují odsouzené během výkonu trestu odnětí svobody. Tento proces představuje postupné přizpůsobování se životu ve vězení a komunitě odsouzených, která je silně ovlivněna vězeňskou subkulturou. Tyto skupiny obvykle dominují kriminálním elementům.¹⁸

¹⁶ FRYŠTÁK, M. *Trestní právo hmotné a procesní*. Vysokoškolská učebnice. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. ISBN 978-80-86708-51-5, s 365-367.

¹⁷ FRYŠTÁK, M. *Trestní právo hmotné a procesní*. Vysokoškolská učebnice. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. ISBN 978-80-86708-51-5, s 384-385.

¹⁸ MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7042-256-4, s. 59.

2.2 Vězeňská služba České republiky

Dnem 1. ledna 1993 vstoupil v účinnost zákon o Vězeňské službě a justiční stráž České republiky, čímž došlo k zániku „SNV“ a vzniku „VS ČR“. Přijetí tohoto zákona (dnes již novelizovaného) umožnilo českému vězeňskému systému, aby se zcela osvobodil od předchozího způsobu organizace a zacházení s osobami ve vazbě a výkonu trestu, který byl silně ovlivněn sovětským modelem nápravných táborů a vojenskou strukturou vězeňského sboru. Byly odstraněny prvky výlučnosti a nadřazenosti ozbrojených složek a v textu zákona se plně odrážejí principy evropských vězeňských pravidel a mezinárodních konvencí v oblasti lidských a občanských práv. Zákon jasně definuje úkoly „VS ČR“, stejně jako práva a povinnosti vězeňského personálu.¹⁹

„VS ČR“ je ozbrojeným bezpečnostním sborem. Je podřízena Ministerstvu spravedlnosti, které je ústředním orgánem státní správy pro soudy, státních zastupitelství a vězeňství.²⁰ Řídí ji generální ředitel. Ten odpovídá ministru spravedlnosti za její činnost. Ministr spravedlnosti také generálního ředitele jmenuje a odvolává. „VS ČR“ je po Policii České republiky druhým nejpočetnějším sborem, na který se vztahuje působnost Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen „GIBS“).²¹ V současnosti spravuje „VS ČR“ 35 věznic, avšak je třeba poznamenat, že se nejedná pouze o věznice jako takové, ale o organizační jednotky. Některé z těchto věznic mají své pobočky, které spadají pod konkrétní organizační jednotku (například Věznice Praha Ruzyně má pobočku ve Velkých Přílepech). Hlavním posláním „VS ČR“ je zajištění výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody, výkon zabezpečovací detence a udržování bezpečnosti a pořádku v soudních budovách. „VS ČR“ spravuje a dohlíží na věznice, vazební věznice a detenční ústavy, dále eskortuje a předvádí vězněné osoby. Mezi její úkoly patří také výzkum v oblasti penologie, jehož výsledky aplikuje v praxi. Důležitou součástí činnosti je vytváření podmínek pro zaměstnávání, vzdělávání a rekvalifikaci odsouzených.²² „VS ČR“ rovněž zajišťuje vzdělání příslušníků a občanských zaměstnanců prostřednictvím Akademie „VS ČR“ ve Stráži pod Ralskem. Dalšími úkoly jsou poskytování

¹⁹ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, ISBN: 80-86708-30-6, s. 51.

²⁰ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. Studia. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014. ISBN 978-80-87472-76-7, s. 59.

²¹ HRUDKA, J. *Zkouška spolehlivosti v prostředí Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR*. Vydání: první. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-476-2, s. 34.

²² SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. Druhé aktualizované vydání. Studia. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2016. ISBN 978-80-7556-009-4, s. 60.

zdravotnických služeb v jejich zdravotnických zařízeních a řízení trestných činů, které byly spáchány osobami ve výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence, prostřednictvím pověřených orgánů Vězeňské služby.²³ Úkoly definované zákonem pro Vězeňskou službu zajišťují vězeňská stráž, justiční stráž, správní služba, pověřené orgány a Akademie „VS ČR“.

„VS ČR“ plní pro naši společnost zásadní úlohu. Ochrání občany před nebezpečnými jedinci a jejich asociálním či kriminálním chováním, a zároveň se snaží tyto jedince odvrátit od kriminální dráhy a reintegrovat je zpět do společnosti. Tento úkol je pro klidný život občanů nepochybně velice důležitý.²⁴ Přesto je často podceňován, pro mnohé politiky se jeví jen jako okrajový a pro média není příliš atraktivní.

2.2.1 Vězeňská stráž

Vězeňská stráž je klíčovým prvkem v rámci „VS ČR“, jejímž hlavním úkolem je zajištění bezpečnosti a pořádku ve věznicích a dalších zařízeních kde se vykonává trest odnětí svobody. Eskortuje tyto osoby do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence.²⁵ Dále pak střežit objekty Vězeňské služby (především věznice) a zajišťovat v těchto prostorách stanovený pořádek a kázeň. Tato složka se zaměřuje na ochranu nejen samotných odsouzených, ale i zaměstnanců věznic a ostatních osob, které se v těchto prostorách nacházejí. Vězeňská stráž má na starosti dohled nad výkonem trestu, kontrolu pohybu osob, a také prevenci a řešení případných konfliktů a nebezpečných situací.²⁶

V rámci svých pravomocí provádí vězeňská stráž pravidelné kontroly a monitorování chování vězňů, čímž přispívá k udržení disciplíny a pořádku. Její úkoly zahrnují v nemalé míře také eskortování odsouzených během jejich převozů, a to jak v rámci věznice, tak i mimo ni, například při transportu k soudu nebo na lékařské prohlídky. Vězeňská stráž je rovněž odpovědná za zajištění ochrany před útěky a jinými kriminálními činy.

²³ ČESKO. § 2 odst. 1 písm. l) zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční strážích České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p2-1-1>.

²⁴ MALÁ, D. *Vězeňství po česku II, aneb, Jak to Kula ve vězeňství koulí*. Blansko: Duha Press, 2009. ISBN 978-80-87061-36-7, s. 50-51.

²⁵ ČESKO. § 3 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční strážích České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p3-2>.

²⁶ FILÁK, A. *Základy teorie policejně-bezpečnostní činnosti II*. Praha: Police history, 2006. ISBN 8086477339, s. 75-76.

Vzhledem k náročnosti této profese je příslušníkům vězeňské stráže kladena vysoká míra odpovědnosti a musí být vybaveni odpovídajícími znalostmi a dovednostmi, které zahrnují nejen fyzickou zdatnost, ale i psychickou odolnost a komunikační schopnosti. Důležitým aspektem jejich práce je rovněž schopnost řešit konflikty a problémy s respektem k lidským právům a důstojnosti odsouzených. Vězeňská stráž tedy hraje nezastupitelnou roli v procesu resocializace a rehabilitace jednotlivců, kteří se ocitli na okraji společnosti, a přispívá tak k celkové bezpečnosti a stabilitě ve společnosti.

2.2.2 Justiční stráž

Justiční stráž hraje klíčovou roli v oblasti zajištění bezpečnosti a pořádku v rámci soudního systému a dalších právních institucí. Jejich úkoly a pracovní náplň jsou rozmanité a zahrnují několik zásadních činností, které přispívají k efektivnímu fungování justičního systému a ochraně veřejnosti.

Jedním z hlavních úkolů příslušníků justiční stráže je zabezpečení bezpečnosti v soudních budovách, kde dohlíží na pořádek během soudních jednání a jiných právních procedur. Jsou odpovědni za kontrolu přístupu do těchto budov, což zahrnuje provádění bezpečnostních prohlídek osob a jejich zavazadel, aby se předešlo vniknutí nežádoucích předmětů či osob.²⁷

Kromě fyzické ochrany se justiční stráž také podílí na prevenci a řešení krizových situací, které by mohly v soudních budovách nastat. To zahrnuje okamžitou reakci na výtržnosti, agresivní chování nebo jiné nebezpečné situace,²⁸ což vyžaduje jak psychickou odolnost, tak i schopnost rychle a efektivně jednat pod tlakem. Dále je součástí práce justiční stráže také dokumentace a evidence událostí, které se v jejich působnosti odehrávají. Vytváří zprávy o incidentech, které mohou být důležité pro další právní řízení nebo vyšetřování. Spolupracují také s dalšími složkami policie a bezpečnostními službami, aby zajistili komplexní ochranu a bezpečnost. Proto musí mít příslušníci justiční stráže nejen fyzické dovednosti, ale také silné komunikační schopnosti jednat s různorodými skupinami lidí, včetně obviněných, svědků a právních zástupců. Jejich práce je klíčová pro udržení důvěry veřejnosti v soudní systém a zajištění spravedlivého procesu.

²⁷ ČESKO. § 3 odst. 3 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p3-3>.

²⁸ MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: Sursum, 2003. ISBN 80-732-3062-3, s. 43.

2.2.3 Správní služba

Správní služba rozhoduje ve správním řízení podle zvláštních právních předpisů a zabezpečuje organizační, ekonomickou, vzdělávací, výchovnou, zdravotnickou a další odbornou činnost.²⁹ Ve vězeňské službě představuje nezbytnou součást komplexního systému výkonu trestu odnětí svobody a zajištění bezpečnosti ve věznicích. Jejím hlavním cílem je efektivní správa a organizace provozu vězeňských zařízení, což zahrnuje široké spektrum činností, které se dotýkají jak administrativních, tak operativních aspektů.

Jednou z hlavních činností správní služby je vedení evidence a dokumentace všech odsouzených osob. To zahrnuje registraci příchozích vězňů, sledování jejich právního postavení, výkonu trestu a podmínky jejich umístění. Správní služba rovněž zabezpečuje aktualizaci informací o odsouzených, včetně dat o jejich chování, účasti na rehabilitačních programech a případných disciplinárních opatřeních. Tímto způsobem přispívá k transparentnosti a efektivitě správy věznic.

Další důležitou oblastí činnosti správní služby je koordinace a plánování provozu věznic. To zahrnuje organizaci pracovních a vzdělávacích aktivit pro odsouzené, které mají za cíl jejich resocializaci a přípravu na návrat do společnosti.³⁰ Správní služba spolupracuje s různými institucemi a organizacemi, aby zajistila, že odsouzení mají přístup k vzdělávacím programům, odbornému školení a terapeutickým činnostem.

Správní služba také zajišťuje logistiku a administrativní podporu pro činnost vězeňské stráže a dalších složek vězeňské služby. To zahrnuje plánování a organizaci transportů odsouzených, přípravu podkladů pro soudní řízení a zajištění potřebných materiálů a vybavení pro každodenní provoz věznice.

Kromě toho se správní služba podílí na vyřizování stížností a žádostí odsouzených, což vyžaduje schopnost empatického přístupu a efektivního řešení problémů. Zaměstnanci správní služby fungují jako spojovací článek mezi odsouzenými a vedením věznice, což pomáhá udržovat otevřenou komunikaci, a zajišťuje, že se hlasy odsouzených berou v potaz při rozhodování o jejich podmínkách. Dále je důležitou součástí činnosti správní služby také zajištění souladu správními normami a standardy v oblasti ochrany lidských práv. Správní služba musí být informována o aktuálních

²⁹ ČESKO. § 3 odst. 6 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p3-6>.

³⁰ KOVÁRNÍK, L. Vězeňská služba [online]. Wws.bezpecnostni-sbory.wbs.cz, 2009 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/6-2009/vezenska_sluzba.htm.

právních předpisech a pravidlech, která se vztahují na výkon trestu, a dbát na to, aby všechny činnosti byly v souladu s těmito normami.

Celkově lze říci, že správní služba ve vězeňské službě hraje nezastupitelnou roli v efektivním fungování věznic a přispívá k dosažení cílů resocializace a rehabilitace odsouzených, čímž se podílí na zajištění bezpečnosti a stability ve společnosti.

2.2.4 Odpovědné subjekty vězeňské služby

Odpovědné subjekty vězeňské služby mají status policejního orgánu v rámci řízení o trestných činech osob, které jsou ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence, a to jak ve vazební věznici, tak v ústavu pro výkon a zabezpečovací detenci. Také mají oprávnění využívat podpůrné operativní pátrací prostředky.³¹

2.2.5 Vzdělávací instituce vězeňské služby

Akademie vězeňské služby funguje jako samostatná organizační jednotka “VS ČR” a má status centrálního resortního vzdělávacího zařízení s celorepublikovou působností. Tato instituce zajišťuje příslušníkům a zaměstnancům všech ostatních organizačních jednotek v České republice základní kvalifikaci nezbytnou pro výkon jejich pracovních povinností a během celého jejich profesního života jim umožňuje další rozvoj odborných kompetencí. Zároveň plní roli přímého poskytovatele vzdělávání v oblasti mezioborové a meziresortní spolupráce a zajišťuje nezbytnou interní výměnu zkušeností. V širším smyslu pak působí jako koordinátor, a v oblasti zaměřené na veřejnost vykonává osvětovou a preventivní roli. Pro potřeby rozvoje teoretických základů výuky se také cíleně podílí na rozvoji vědecké a výzkumné činnosti v oblasti penologie a penitenciaristiky.³²

³¹ ČESKO. § 3 odst. 8 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p3-8>.

³² Akademie Vězeňské služby České republiky [online]. *www.vscr.cz*, 2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/akademie-vs-cr/sekce/soucasnost>. Začátek formuláře

2.3 Vazební věznice České Budějovice

Vazební věznice se nachází v budově bývalého justičního paláce, který byl postaven v roce 1905, a to v těsné blízkosti krajského soudu. Celý stavební komplex je situován v centru jihočeské metropole.

V posledních letech probíhá rozsáhlá rekonstrukce a modernizace zařízení. Ubytovací kapacita činí 238 míst, přičemž 99 je určeno pro obviněné ve vazbě a 139 pro odsouzené vykonávající výkon trestu odnětí svobody. Výkon vazby se zajišťuje ve standartních celách a v oddělení se zmírněným režimem. Odsouzení vykonávají trest ve věznicích s ostrahou, které mají střední a vysoký stupeň zabezpečení, a jsou vybíráni na základě splnění zdravotních, profesních a dalších požadavků nezbytných pro zařazení do pracovního procesu.³³

Především pro obviněné mladistvé a mladé dospělé se v souladu s možnostmi vazební věznice realizují pracovní, vzdělávací, sportovní, poradenské, psychologické, náboženské a další aktivity, které mají za cíl snížit stres z uvěznění a dosáhnout pozitivních osobnostních změn. Na těchto aktivitách se dlouhodobě podílejí vedle odborných zaměstnanců (pedagogů, psychologů, sociálních pracovníků) také zástupci šesti církví a náboženských společností.³⁴

Programy zacházení, které jsou individuálně přizpůsobeny pro všechny odsouzené, vycházejí především z dlouhodobé tradice smysluplného zaměstnávání prostřednictvím užitečné práce. Vězněné osoby se podílejí na pomocných činnostech spojených s provozem zařízení, jako je úklid, kuchyně, prádelna a údržba apod. Ve spolupráci s firmami, které působí v krajském městě i mimo něj, se zaměstnávají v oblastech jako jsou stavebnictví, dřevozpracující a potravinářský průmysl, a také při třídění a odvozu komunálního odpadu. Odsouzeným, kteří spolehlivě plní své pracovní a další povinnosti, je umožněno účastnit se různých sportovních aktivit a kulturních akcí, jak ve věznici, tak mimo ni, společně s odbornými zaměstnanci. Dále mají možnost vyžádat si přerušování výkonu trestu nebo krátkodobé opuštění věznice za účelem posílení

³³ *Vazební věznice České Budějovice*. Online. WWW.VSCR.CZ. Wwww.vscr.cz. 2025, 2025. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-ceske-budejovice/sekce/zakladni-informace>. [cit. 2025-05-23].

³⁴ *Vazební věznice České Budějovice*. Online. WWW.VSCR.CZ. Wwww.vscr.cz. 2025, 2025. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-ceske-budejovice/sekce/zakladni-informace>. [cit. 2025-05-23].

sociálních vazeb s rodinou. Odsouzení se také aktivně podílejí na spolupráci s neziskovými organizacemi.

Vazební věznici se daří postupně zlepšovat podmínky pro náročnou práci zaměstnanců, a to nejen na pracovišti, ale i během využívání volného času. Od roku 1991 se rozvíjí přátelské, profesní, sportovní a společenské kontakty se zaměstnanci rakouské věznice Stein-Krems. V roce 2009 byla uzavřena dohoda o podmínkách rozvoje spolupráce s Ústavem pro výkon vazby v Levoči.

„Nejslavnější“ útěk z „VV ČB“ se povedl odsouzenému Jiřímu Kajínkovi v roce 1994, kam byl eskortován z věznice Plzeň, protože se prokázalo, že mu pomáhal jeden z dozorců vynášet dopisy a další předměty. Jelikož mu byl do cely zaslán balíček s kuchyňským nožem od pracovnice soukromé firmy, která měla v areálu věznice obchod s potravinami, podařilo se Kajínkovi uniknout, ale ještě téhož dne byl zadržen u řeky Vltavy.³⁵

Ani vazební věznici v Českých Budějovicích se nevyhýbají pokusy o útěk. Poslední takový pokus se odehrál 14. března 2001, kdy se obviněný eskortovaný k lékařskému ošetření v nemocnici v Českých Budějovicích pokusil uniknout příslušníkům eskorty. Byl však bezprostředně zadržen a následně dle aplikace ustanovení § 17 odst. 2 písm. c) „zákona o vězeňské a justiční stráž“ došlo ze strany příslušníků „VS ČR“ k použití donucovacího prostředku, tzn. nejprve byly použity hmaty a chvaty sebeobrany dle paragrafu výše a následně mu byla přiložena pouta. Tím byl vězeň omezen na svobodě.

2.4 Kategorizace věznic

„VS ČR“ spravuje jak věznice, tak vazební věznice. Dále se pod její správu dostávají i ústavy pro výkon zabezpečovací detence, které, ačkoli nejsou klasickými věznicemi, spadají do její kompetence. Osoby umístěné v zabezpečovací detenci nejsou považovány za vězně, ale za chovance, neboť nemohou být odsouzení k trestu odnětí svobody.

³⁵ PALEČEK, L. *Věznice borská*. Plzeň: Starý most, 2017. ISBN 978-80-87338-76-6, s. 104.

„Soud uloží zabezpečovací detenci, jestli-že pachatel činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zločinu, není pro nepřičetnost trestně odpovědný, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.“³⁶

Vazební věznice, jak již jejich název naznačuje, slouží především k zajištění výkonu vazby pro obviněné muže, ženy a mladistvé podle § 67 trestního řádu³⁷. Na osoby umístěné ve vazbě se vztahuje presumpce nevinu. V těchto věznicích jsou vězni ubytováni v celách s cílem zabránit možnosti komunikace mezi spolupachateli v trestné činnosti. Naproti tomu klasické věznice jsou určeny pro výkon trestu odnětí svobody pro pachatele, kteří již byli odsouzeni a vyčerpali všechny řádné opravné prostředky. V české republice existují od 1. října 2017 pouze dva typy věznic. Věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. Věznice s ostrahou se dále dělí na oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení.

2.5 Bezpečnost

Bezpečnostní hrozby lze odvodit od pojmu chráněný zájem. Chráněným zájmem rozumíme především životy a zdraví jednotlivců, utajované informace, osobní údaje a státní majetek, k němuž má právo hospodaření a využívání orgán státní správy (například zbraně, munice, nebezpečné látky, výpočetní technika, komunikační zařízení, informační a komunikační prostředky řídicích systémů, finanční prostředky, archiválie a další). Dále je důležitá ochrana zabezpečených oblastí, jako jsou věznice, a v případě i další objekty veřejné správy v České republice. Tyto vymezené aspekty chráněného je třeba zabezpečit především proti možným vnitřním a vnějším bezpečnostním rizikům, která je nutno vzít v úvahu.³⁸ Mezi nejčastější bezpečnostní rizika řadíme:

- ✓ nátlakové akce
 - útoky na život a zdraví zaměstnanců „VS ČR“

³⁶ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., a RASZKOVÁ, T. (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s 96-97.

³⁷ ELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif*. 2., aktualiz. vyd. podle stavu k 1.12.2011. Glosátor. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-99-8, s 579.

³⁸ *Bezpečnostní teorie a praxe: sborník Policejní akademie ČR*. Praha: Policejní akademie České republiky, [1995] - 2005. ISSN 1211-2461, s. 34.

- hrozba umístění nástražného systému
- útok na chráněný objekt, jednak zvenčí (za účelem osvobození vězně, získání zbraní, loupež finančních prostředků při převozu apod.); vnitřní útok vězňů (ničení majetku, útoky na zabezpečené oblasti při útěku apod.)
- hromadná vystoupení s cílem vynutit si splnění požadavků
- vzetí rukojmích za účelem splnění požadavků
- ✓ únik utajovaných skutečností
 - nedbalostní únik utajovaných skutečností (ztráta při převozu nebo manipulaci, porušení stanoveného režimu)
 - cílený únik utajovaných skutečností (narušení režimu, vyzrazení vlastním pracovníkem, pozorování nebo odposlech cizí osobou)
- ✓ nehody a havárie
 - únik nebezpečné látky, havárie vodního díla, apod
 - výbuch plynu, munice nebo jiné výbušné látky
 - havárie inženýrských sítí, přípojky nebo rozvodu v objektu
- ✓ živelné pohromy a přírodní katastrofy
 - požár
 - povodeň
 - zemětřesení apod.

K zajištění všech uvedených aspektů chráněného zájmu je nutné se řídit dle Dokumentace bezpečnosti ochrany objektu (věznice).

2.5.1 Napadení eskorty

Přepadení eskorty a následný útěk Pavla Tauchena se řadí mezi nejznámější případy tohoto druhu, které se kdy v České republice odehrály. K jeho úspěchu přispěla i jeho manželka Dagmar Tauchenová. Incident se stal 10. listopadu 2009 v areálu Fakultní nemocnice v Plzni na Borech, kam šel dvačtyřicetiletý Tauchen na vyšetření uší. Jeho manželka Dagmar čekala na vězeňský vůz od rána. Kolem jedné hodiny odpoledne si všimla bílého vozu s fialovým pruhem, což byl signál k akci. Když dozorci vedli vězně, přistoupila k nim, namířila na ně revolver a prohlásila: „Teď mi ho pusťte, pánové.“ Poté promluvil i její manžel, který řekl dozorcům: „Pusť to!“ a strážce uvolnil řetěz. Následně manželé prchali areálem nemocnice k připravenému automobilu. Během útěku jednou vystřelila do vzduchu, zatímco byla otočena zády k eskortě, která je pronásledovala.

Avšak manželé Tauchenovi byli na útěku pouze 50 hodin. Dne 12. listopadu 2009 bylo jejich auto zastaveno policejní hlídkou v obci Hajany, nedaleko opuštěné chaty. Nastala přestřelka, při které byl Tauchen smrtelně zraněn do hlavy. Tauchenová byla postřelena do ruky a hrudníku a byla převezena vrtulníkem do nemocnice. Dodnes se neví, zda Tauchen spáchal sebevraždu, nebo byl zastřelen policií.³⁹

2.6 Personál vězeňské služby

Na opačné straně vůči vězňům se nacházejí příslušníci „VS ČR“. Tyto dvě skupiny lidí se navzájem výrazně liší, a to jak způsobem života, morálními hodnotami, společenským postavením, tak především vymezením svých rolí v institucích, jako jsou věznice. Přesto mezi nimi existuje zvláštní forma symbiózy.⁴⁰

Vězeňský personál se skládá z příslušníků „VS ČR“ a civilních zaměstnanců. Pro penologické účely je nejefektivnější rozdělit vězeňský personál do tří hlavních kategorií:

1. Vedoucí pracovníci, v rámci teorie řízení označovaní jako High Head Management, zahrnují v oblasti vězeňství tzv. TOP Management, který tvoří generální ředitel, jeho zástupci a odborní ředitelé.
2. Vězeňský personál vykonávající přímou službu.
3. Administrativní a technický personál spolu se služebním personálem.

Pojem vedoucího pracovníka v rámci penitenciárních zařízení „VS ČR“ je srovnatelný s tímto pojmem v jiných organizacích a institucích. Věznice zahrnují vedoucí pracovníky, jako jsou ředitel, jeho náměstci, vedoucí oddělení a velitelé směn. Administrativní a technický personál, stejně jako služební personál, plní ve věznicích funkce shodné s obdobnými rolmi v jiných organizacích, což zahrnuje zajišťování zásobování, správu, údržbu, evidenci, energetiku a personální činnosti. Klíčovým prvkem penologie je vězeňský personál vykonávající přímou službu, který se dělí na Vězeňskou stráž a personál odpovědný za zacházení s vězni v užším smyslu. Tento personál se zabývá resocializačními aktivitami, převýchovou a nápravou vězňů. Mezi touto skupinou

³⁹ TAUCHEN, P. *Osvobodila ho manželka, když postrašila eskortu výstřelem do vzduchu* [online]. 2018 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/krimi/pavel-tauchen-osvobodilaho-manzelka-kdyz-postrasila-eskortu-vystrelem-do-vzduchu-1404058962.html>

⁴⁰ MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: Sursum, 2003. ISBN 80-732-3062-3, s. 76.

vynikají především vrchní dozorcí, vychovatelé a specialisté, přičemž pozice vychovatelů a specialistů jsou od roku 1994 určeny výhradně pro civilní zaměstnance.⁴¹

Příslušníkem „VS ČR“ se nemůže stát každý. Kritéria, která musí uchazeči splnit, značně omezují počet těch, kteří by se chtěli stát členy této služby. Základní podmínky pro výkon této profese sice na první pohled nevypadají jako nepřekonatelné, ale přesto jsou náročné. Každý uchazeč musí mít občanství České republiky, být trestně bezúhonný, mít dokončené úplné střední vzdělání s maturitou (v některých výjimečných případech postačuje výuční list), a také musí prokázat psychickou a fyzickou způsobilost a velmi dobrý zdravotní stav.⁴² Příjímací podmínky jsou skutečně přísné, a průměrně je přijat pouze jeden z pěti až sedmi uchazečů.

České vězeňství zatím nemá k dispozici detailně vypracované, vědecky podložené kvalifikační profily pro jednotlivé profese, s výjimkou pečlivě zpracovaných lékařských kontraindikací.⁴³ Nicméně, i v tomto ohledu je možné využít zahraničních zkušeností. Ve Spojených státech amerických byl vytvořen Kvalifikační profil pro vězeňského dozorce, což je považováno za základní profesi ve vězeňství. Ostatní profese mají kvalifikační profily, které se do jisté míry podobají tomu pro dozorce.

➤ vlastnosti a postoje:

profesionální, principový, emocionálně vyrovnaný, empatický, s pevným morálním kompasem, iniciativní, týmový hráč, se smyslem pro humor, optimistický, vnímavý, flexibilní a otevřený změnám, schopný analyzovat situace, asertivní.

➤ dovednosti:

písemná komunikace, neverbální komunikace, využití veškerých nástrojů a zařízení, řízení, interpersonální komunikace.⁴⁴

V rámci své profese by měl příslušník Vězeňské služby ČR umět efektivně zvládat stres. Schopnost vypořádat se s psychickou zátěží je důležitým faktorem, který může rozhodnout o vašem úspěchu nebo neúspěchu. I když jste schopní, fyzicky zdatní a

⁴¹ MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7042-256-4, s. 97.

⁴² MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: Sursum, 2003. ISBN 80-732-3062-3, s. 77.

⁴³ MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7042-256-4, s. 63.

⁴⁴ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, ISBN: 80-86708-30-6, s. 53.

inteligentní a zvládáte složité úkoly, pokud ztratíte klid pod tlakem, může to vést k nezdaru.⁴⁵

2.6.1 Požadavky pro vstup do služebního poměru

Podmínky pro přijetí uchazeče do služebního poměru jsou stanoveny zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o služebním poměru**“). Tento zákon vyžaduje, aby uchazeč byl občanem České republiky, podal písemnou žádost o přijetí, byl starší 18 let, bezúhonný a měl odpovídající vzdělání pro pozici, o kterou se uchází. Dále musí být plně svéprávný a mít potřebnou zdravotní, fyzickou a osobnostní způsobilost. Dalšími podmínkami jsou, že uchazeč nesmí být členem politické strany nebo hnutí, a to ani v případě zpravodajské služby, či odborové organizace. Rovněž nesmí vykonávat živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost, ani být členem řídicích či kontrolních orgánů právnických osob, které se zabývají podnikáním. Příjímací řízení se zahajuje doručením písemné žádosti uchazeče o vstup do služebního poměru k vybranému bezpečnostnímu sboru. To je založeno na systemizaci, což zahrnuje určení počtu služebních míst, včetně rezervních, a objemu finančních prostředků přidělených státním rozpočtem na jejich služební příjmy pro daný rok. Příslušný bezpečnostní sbor má právo sám ověřit, nebo požádat Policii České republiky o provedení šetření, zda uchazeč splňuje podmínky pro přijetí do služebního poměru.⁴⁶

2.6.2 Služební poměr

Služební poměr je ustanoven rozhodnutím služebního funkcionáře příslušného bezpečnostního sboru dle „zákona o služebním poměru“. Toto rozhodnutí obsahuje určení dne, kdy služební poměr vzniká, termín nástupu do služby, typ služebního poměru, dobu jeho trvání, jmenování do služební hodnosti, zařazení na služební pozici, místo výkonu služby, složení služebního příjmu a délku zkušební doby. Služební poměr začíná dnem uvedeným v rozhodnutí o přijetí. V den nástupu do služby příslušník skládá služební přísahu, která zní: *"Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat*

⁴⁵ STILWELL, A. *Psychická a fyzická odolnost: příručka speciálních jednotek: cesta tělesnou i duševní dokonalostí*. Přeložil Petr TŮMA. Praha: Naše vojsko, 2010. ISBN 978-80-206-0906-9, s. 81.

⁴⁶ ČESKO. § 15 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů – znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361#p15-1>.

tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život." Služební slib je považován za složený, pokud příslušník potvrdí jeho text svým podpisem. Pokud se příslušník nedostaví ke složení slibu, odmítne jej složit nebo jej složí s výhradami, služební poměr mu nevznikne.⁴⁷

2.6.3 Obměna pracovního kolektivu

Při uzavření pracovního nebo služebního poměru mezi jednotlivcem a organizací vznikají určité očekávání. Organizace doufá, že noví zaměstnanci přinesou užitek díky svým schopnostem, dovednostem a zkušenostem. Na oplátku zaměstnanec očekává jistotu zaměstnání, atraktivní plat, příjemné pracovní prostředí, možnosti kariérního postupu a další benefity. Pokud jsou tato očekávání naplněna, jedná se o ideální vztah. Pokud však dojde k jejich porušení, dochází ke ztrátě důvěry, a to jak ze strany zaměstnance, tak zaměstnavatele, což může vést k odchodu zaměstnance z organizace. Optimální míra obměny zaměstnanců se pohybuje mezi 5 až 10 %.⁴⁸

Sociologická encyklopedie⁴⁹ definuje pojem fluktuace jako termín používaný v sociálních a ekonomických vědách k popisu změn v pracovním poměru uvnitř podniků, odvětví či regionů, které jsou způsobeny odchody a nástupy zaměstnanců. Podle Vnoučkové⁵⁰ fluktuace znamená změnu zaměstnavatele, tedy přechod z jedné pracovní organizace do jiné, a nezahrnuje vnitřní mobilitu v rámci jedné organizace, což znamená přesuny zaměstnanců mezi různými odděleními nebo útvary téže společnosti. Dytrt⁵¹ rozděluje fluktuaci na žádoucí a nežádoucí. Žádoucí fluktuace je vnímána jako pozitivní, protože nový, zkušený zaměstnanec přináší do organizace své dovednosti a zkušenosti. Naopak nežádoucí fluktuace má negativní dopad, neboť zaměstnanec, který odchází, znehodnocuje náklady, které zaměstnavatel vynaložil na jeho přijetí, a pro nového zaměstnavatele představuje zvýšené náklady spojené s jeho přijetím a zaškolením.

⁴⁷ ČESKO. § 17 odst. 3 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů – znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361#p17-3>.

⁴⁸ PODNIKATEL.CZ. České firmy mají vysokou fluktuaci zaměstnanců [online]. 2019 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z WWW: [https://www.podnikatel.cz/clanky/ceske-firmy-maji-vysokou-fluktuaci-zamestnancu/..](https://www.podnikatel.cz/clanky/ceske-firmy-maji-vysokou-fluktuaci-zamestnancu/)

⁴⁹ FLUKTUACE [online]. 2019, [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Fluktuace>.

⁵⁰ VNOUČKOVÁ, Lucie. *Fluktuace a retence zaměstnanců*. Jak (Adart). Praha: Adart, 2013. ISBN 8090464599, s. 27.

⁵¹ DYTRT, Z. *Etika v podnikatelském prostředí*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1589-9, s. 18.

Chceme-li pochopit, proč lidé opouštějí svá zaměstnání, musíme dle Bednáře⁵² nejprve zjistit, co je v práci udržuje. Existuje mnoho modelů, které se zabývají potřebami, motivací a skupinovým chováním. My se však zaměříme pouze na jeden přístup. Lidé chodí do práce v zásadě z kombinace tří hlavních důvodů:

1. protože potřebují finanční prostředky k zajištění svých základních životních potřeb.
2. protože chtějí být v kolektivu, kde se jim příjemně spolupracuje s ostatními.
3. protože touží být prospěšní, vykonávat smysluplnou práci a přinášet hodnotu.

Horna⁵³ vysvětluje, proč je fluktuace mezi zaměstnanci vězeňské služby v ČR tak vysoká. Prvním důvodem je pocit pracovníků, že tato důležitá služba není adekvátně finančně ohodnocena. Dále, zaměstnání ve vězeňství má nízkou společenskou prestiž, což často vede k pocitu marnosti. Horna se domnívá, že v budoucnu není pravděpodobné žádné výrazné zlepšení, protože společnost zajímá vězeňství hlavně v souvislosti s negativními událostmi, týkajícími se vězňů i pracovníků. Tím pádem je zásadní, aby „VS ČR“ našla způsoby, jak ocenit kvalitní práci svých zaměstnanců, aby jim dala najevo, že si jejich přínosu někdo váží. Důležitým faktorem spokojenosti je také vhodné pracovní prostředí. Dále, výkon služby je ovlivněn tlakem na bezchybné plnění povinností od nadřízených, což je sice správné, ale zároveň i tlakem od vězňů, kteří si přejí opak. Významnou roli hraje i množství platných předpisů a jejich časté změny. Horna se zamýšlí nad tím, proč by někdo chtěl tuto práci vykonávat, když každý nový zaměstnanec dosáhne plné profesní způsobilosti až po 4–5 letech, a pak často odchází. Na jeho místo nastupuje nový, nezkušený pracovník.

2.7 Donucovací prostředky a střelná zbraň

Zákon č. 555/1992 Sb. Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o vězeňské a justiční stráží**“) umožňuje příslušníkům „VS ČR“ v přesně definovaných situacích využít donucovací prostředky a střelné zbraně.

⁵² BEDNÁŘ, Vojtěch. *Jak omezit fluktuaci a udržet si zaměstnance manažerskými nástroji*. Manažer. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0648-6, s. 15.

⁵³ HORNA, O. *Bezpečnost vězeňských zařízení a úloha personálu*. In BAJCURA, L. *Evropské vězeňské systémy: Sborník referátů z mezinárodní konference*. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, 2009. s. 244-245.

2.7.1 Použití donucovacích prostředků

„Pokud je to nezbytné k zajištění pořádku a bezpečnosti, je příslušník při plnění svých úkolů oprávněn použít donucovací prostředky (dále jen „DP“) dle „zákona o vězeňské a justiční stráži“ proti osobám, které ohrožují život nebo zdraví, úmyslně poškozují majetek nebo násilím se snaží mařit účel výkonu zabezpečovací detence, výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, anebo narušují pořádek nebo bezpečnost v prostorách „VS ČR“, ve věznici pro místní výkon trestu, v budovách soudů, jakož i jiných místech činnosti soudů, budovách státních zastupitelství nebo ministerstva, v zařízeních mimovězeňských poskytovatelů zdravotních služeb a v blízkosti střežených objektů.“⁵⁴

Mezi donucovací prostředky dle aplikace ustanoví § 17 „zákona o vězeňské a justiční stráži“ lze zařadit: hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany, předváděcí řetízky, pouta, poutací popruhy, pouta s poutacím opaskem, slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek, obušek nebo jiný úderný prostředek, služební pes, vodní stříkač, zásahová výbuška, expanzní zbraně, úder střelnou zbraní, hrozba střelnou zbraní, varovný výstřel, vytlačování štítem, vytlačování vozidlem, prostředek k zamezení prostorové orientace.

Zákon také stanovuje povinnosti a omezení týkající se použití donucovacích prostředků, které jsou závazné pro každého příslušníka.⁵⁵

2.7.2 Použití střelné zbraně

Dle aplikace ustanovení § 18 „zákona o vězeňské a justiční stráži“ je příslušník oprávněn použít střelnou zbraň (dále jen „SZ“).

Příslušník je oprávněn při plnění svých úkolů použít „SZ“ jen výjimečně, aby v případě nutné obrany odvrátil přímo hrozící nebo trvající útok proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby, překonal odpor směřující ke zmaření služebního zákroku, pokud jej nemůže překonat jinak a nedokončení zákroku by ohrozilo život nebo zdraví jiné osoby, zamezil útěku osoby ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody ze střeženého objektu nebo při eskortě, kterou

⁵⁴ ČESKO. § 17 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p17-1>.

⁵⁵ ČESKO. § 17 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p17-2>.

nelze zadržet jiným způsobem, odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo od útoku upuštěno, zneškodnil zvíře ohrožující život nebo zdraví osob.⁵⁶

Použití „SZ“ je přípustné jen tehdy, jestliže by použití donucovacích prostředků bylo zřejmě neúčinné.⁵⁷

Před použitím „SZ“ je příslušník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito střelné zbraně. Od výzvy s výstrahou může příslušník upustit pouze v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.

Při použití „SZ“ je příslušník povinen dbát nutné opatrnosti, aby zejména neohrozil život nebo zdraví jiných osob a aby co nejvíce šetřil život osoby, proti níž zakročuje.⁵⁸

2.7.3 Aspekty použití střelné zbraně během eskorty

Použití „SZ“ závisí na dvou vzájemně propojených aspektech: právním a taktickém. Právní aspekty jsou obecně definovány v trestním zákoníku 40/2009 Sb. § 32, kde je uvedeno, že trestný čin nespáchá ten, kdo použije zbraň v souladu s jiným právním předpisem.⁵⁹ Speciální „zákon o vězeňské a justiční stráži“ č. 555/1992 Sb. pak přesně určuje použití „SZ“ v § 18.⁶⁰ Na druhou stranu, taktické aspekty nejsou nijak specifikované. Zákon o Vězeňské službě pouze uvádí: „Při použití střelné zbraně je příslušník povinen dbát nutné opatrnosti, aby zejména neohrozil život nebo zdraví jiných osob a aby co nejvíce šetřil život osoby, proti níž zakročuje.“ Tedy příslušník odpovídá za použití střelné zbraně a za případné následky tohoto použití. Tento případ lze aplikovat na situaci, kdy dne 4. února 2008 maskovaný ozbrojený muž přepadl eskortu v sokolovské

⁵⁶ ČESKO. § 18 odst. 1 písm. e) zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p18-1-e>.

⁵⁷ ČESKO. § 18 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p18-2>.

⁵⁸ ČESKO. § 18 odst. 4 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p18-4>.

⁵⁹ ČESKO. § 32 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p32-1>.

⁶⁰ ČESKO. Fragment #f1455497 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#f1455497>.

poliklinice a osvobodil vězně, kterého vedla k lékaři. Eskorta, složená ze dvou členů, doprovázela vězně během lékařského vyšetření. Při odchodu z ordinace je následoval mladý muž kolem třiceti let, který na ně zezadu namířil zbraň a přikázal jim zvednout ruce a nic nepodnikat. Vězni nařídil, aby příslušníkům odebral zbraně a vysílačku, přičemž na ně stále mířil. Po odzbrojení oba muži uprchli ve tmavě modrém vozidle.⁶¹ V tomto případě byl z právního hlediska dán důvod pro použití střelné zbraně, avšak z taktického pohledu by její použití bylo značně problematické. V poliklinice se totiž nacházelo mnoho lidí, a střelba by mohla ohrozit jejich životy nebo zdraví, což taktické aspekty použití zbraně příslušníky „VS ČR“ vylučovaly.

⁶¹ Muž s pistolí osvobodil v Sokolově vězně, unikají autem [online]. 2008, [cit. 2008-02-04]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/muz-s-pistoli-osvobodil-v-sokolove-vezne-unikaji-autem.A080204_113802_krimi_jba.

3 Eskortní služba

V této kapitole se zpracovatel soustředí na zásadní činnost „VS ČR“. V rámci svého operačního prostoru mimo jiné zabezpečuje „VS ČR“ přepravu vězněných osob. Tato činnost je pro „VS ČR“ zcela neoddiskutovatelně velmi důležitá, náročná a představuje vysoké riziko, zároveň je však i nákladná a vyžaduje složitou organizaci.

Činnost eskortní služby patří mezi nejrizikovější oblasti, které „VS ČR“ zajišťuje, protože zahrnuje ozbrojený doprovod vězně mimo věznici. Práce příslušníka této služby vyžaduje nejen odbornou, ale zejména fyzickou připravenost. Jakékoliv selhání v rozhodnosti, bdělosti a odpovědnosti může mít vážné následky. Klíčová je psychická vyrovnanost, schopnost pracovat v týmu a fyzická kondice. Tyto vlastnosti se projevují během výcviku eskorty, kdy je důležitá odpovědnost při použití zbraně nebo při řešení situací, jako je rozpoutání vězně u lékaře či soudu, což jsou psychicky nejnáročnější momenty pro každého člena eskorty. Eskortní služba se stará především o přepravu vězňů do vězeňských a civilních zdravotnických zařízení, psychiatrických léčen, k soudům, a také o převoz peněžních zásilek. Úspěšné splnění úkolů eskortní služby závisí nejen na práci příslušníků, ale i na řidičích. Důležitá je spolupráce obou složek, která klade důraz na perfektní znalost trasy a objektu, ve kterém se pohybují, jelikož útok může přijít odkudkoliv. Všichni příslušníci proto procházejí výcvikem sebeobrany, používáním donucovacích prostředků a střelby z různých zbraní, jako jsou pistole, samopaly, útočné pušky a brokovnice. Eskortní služba musí být připravena i na případné technické závady.⁶² Nelze opomenout ani psovody a jejich psy, kteří jsou součástí některých eskort, ačkoliv nejsou přímo součástí eskortní směny, jsou stále morálně součástí týmu. Z tohoto důvodu by příslušníci eskortní směny měli být těmi nejlepšími z „VS ČR“.

3.1 Eskorty

„Eskortou se rozumí každý ozbrojený doprovod vězněné osoby prováděný mimo věznici.“ Eskorta se skládá z řad příslušníků a vězňů.

⁶² VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Eskortní služba z Nového Sedla [online]. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-nove-sedlo/clanky/detail/eskortni-sluzba-z-noveho-sedla>.

Není nutné zdůrazňovat, že členové eskortní směny by měli patřit mezi nejzkušenější a nejkvalifikovanější pracovníky „VS ČR“. O pokusech o útěk vězňů ze střežených zařízení jsme už dlouho neslyšeli, avšak občas se objevují zprávy o útěcích během eskorty či přepadeních eskortních týmů.

Aby tomu „VS ČR“ předešla, implementuje sofistikovaný systém typologie, který umožňuje identifikaci potenciálně nebezpečných vězňů, kteří by se mohli pokusit o útěk, být osvobozeni nebo odstraněni. Všechna tato potenciální ohrožení, i když se mohou zdát hypotetická, jsou brána velmi vážně. Vedoucí oddělení následně určuje potřebná opatření.

3.2 Typy eskort

1. podle účelu rozlišujeme eskorty:

- a) k umístění a přemístění mezi věznicemi
- b) k soudnímu řízení
- c) do zdravotnických zařízení za účelem poskytnutí zdravotnických služeb
- d) na střežené pracoviště
- e) k vyšetřovacím úkonům na základě žádosti policejního orgánu nebo jiného oprávněného orgánu
- f) k převzetí nebo předání do jiného státu
- g) k předání do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence
- h) v jiných oprávněných případech

2. Podle způsobu provádění se rozeznávají eskorty motorovými vozidly, pěší eskorty a eskorty zajišťované letecky.

Eskorty k umístění a přemístění mezi věznicemi

Převoz vězňů k umístění a přesunu mezi věznicemi je většinou realizován pomocí svozových autobusů, které přepravují vězně z různých stálých svozových zařízení do Sběrného eskortního střediska ve Věznici Jiřice.

Eskorty k soudnímu řízení

Soudnictví představuje komplexní právní oblast, jejímž hlavním úkolem je vyřešení právních sporů, které jsou v kompetenci soudů. Tato funkce také umožňuje rozlišovat různé typy soudnictví.⁶³

Vězněné osoby jsou eskortovány před soud. Pro eskortní směnu „VV ČB“ stěžejní činnost, při které příslušníci eskortují vězněné osoby k soudnímu řízení. Jelikož „VV ČB“ zajišťuje eskorty k soudnímu řízení k Okresním soudům pro celý Jihočeský kraj (tj. Okresní soudy České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Tábor, Písek, Strakonice, Prachatice) a Okresní soud Pelhřimov, dále ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích a ke Krajskému soudu České Budějovice pobočka Tábor.

Eskorty na střežené pracoviště

V současné době se v České republice tyto eskorty neprovádějí.

Eskorty k vyšetřovacím úkonům na základě žádosti policejního orgánu nebo jiného oprávněného orgánu

V rámci tohoto typu eskort „VS ČR“ provádí eskorty výhradně odsouzených, kteří jsou pod jejím dohledem. Naopak eskorty obviněných obvykle zajišťuje Policie ČR, a pouze výjimečně je provádí Celní správa ČR nebo „GIBS“.

K převzetí nebo předání do jiného státu

Při předávání nebo převzetí vězněných osob do jiného státu se zapojuje věznice, která je nejbližší hranici se sousedním státem, kam má být osoba vydána, nebo odkud má být převzata. Pokud jde o osobu již odsouzenou či obviněnou, je eskortu zajišťována Policií ČR. Vazební věznice v Českých Budějovicích provádí tyto eskorty do nebo z Rakouska. Pro vzdálenější země zajišťuje „VS ČR“ letecké eskorty, které organizuje samotné Generální ředitelství Vězeňské služby ČR.

Eskorty k předání do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence

⁶³ PROUZA, D. *Organizace justičního systému*. Vysokoškolská učebnice VŠERS. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008. ISBN 978-80-86708-25-6, s. 7.

V zásadě se jedná o standardní eskorty, při nichž je odsouzený předáván k výkonu trestu, avšak s tím rozdílem, že je předán do civilního zařízení. Výjimku tvoří zabezpečovací detence, kterou spravuje „VS ČR“.

3.3 Eskortní směna

Eskortní směna je součástí Vězeňské stráže a řídí ji Vrchní inspektor strážní služby, který je podřízen Vedoucímu oddělení Vězeňské stráže. Vedoucí oddělení vydává Denní rozkaz pro provedení eskort, ve kterém jsou specifikovány vězněné osoby určené k převozu. Kromě eskort se tato směna podílí také na dalších vězeňských činnostech, jako je předvádění vězňů k orgánům činným v trestním řízení a asistence při dalších aktivitách ve věznici.

Eskortní směna, která je součástí oddělení Vězeňské stráže, se podílí i na zvládání mimořádných situací. Stává se základním prvkem jednotky pod jednotným velením, která je pověřena potlačováním nelegálních aktivit vězněných osob a zajišťováním eskort nebezpečných jedinců. Sbírka nařízení generálního ředitele „VS ČR“ (dále jen „NGŘ č. 33/2019“) upravuje povinnosti příslušníků eskortní směny.

3.3.1 Jednotka pod jednotným velením

Riziko nepokojů a jejich eskalace do násilných povstání představuje vážný problém pro vězeňské systémy po celém světě.⁶⁴ Jednotky s jednotným velením jsou zřízeny hlavně k potlačování nezákonných hromadných aktivit vězňů, zejména vzpour. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby „VS ČR“ měla k dispozici vlastní prostředky pro zvládání takových situací. Tyto jednotky jsou vybaveny speciálním vybavením, jako jsou úderové komplety, přilby s ochrannými štíty, tonfy a další vybavení pro násilný vstup. Příslušníci těchto jednotek pravidelně trénují podle výcvikového plánu pro zvládání mimořádných událostí v jakékoli věznici v České republice. Vězni se během tlakových akcí snaží donutit vězeňskou službu k ústupkům nebo požadovat změny nad rámec platných zákonů. V takových případech je nutné prokázat sílu Vězeňské služby ČR jako ozbrojeného sboru a případně ji podle zákona rozhodně využít k potlačení vzpoury.⁶⁵

⁶⁴ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, ISBN: 80-86708-30-6, s. 96.

⁶⁵ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, ISBN: 80-86708-30-6, s. 97.

Zakročují-li příslušníci pod jednotným velením, rozhoduje o použití donucovacích prostředků a střelné zbraně za podmínek uvedených v tomto zákoně velitel zákroku. Na něj přecházejí povinnosti, které mají jinak po použití donucovacího prostředku a střelné zbraně jednotliví příslušníci.⁶⁶

3.3.2 Eskorta nebezpečných osob

Jednotky specializované na eskorty nebezpečných osob jsou určeny k převozu vězňů, u nichž existuje vysoké riziko útěku, osvobození nebo zlikvidování. Tyto jednotky jsou přítomny v každé věznici, avšak jejich samostatné fungování vede k rozdílům v kvalitě. Členové těchto jednotek jsou vybaveni speciálním vybavením a jsou vybíráni zejména z řad zkušených eskortních pracovníků. Podstupují pravidelný trénink a jejich schopnosti jsou často a průběžně testovány. Velký důraz se klade na střelecké dovednosti, protože členové těchto jednotek musí být vynikající střelci a musí ovládat taktiku eskorty nebezpečných osob. Jednotky zahrnují i řidiče a v některých věznicích také psovody. Každý člen musí být ve výborné fyzické, psychické a zdravotní kondici.

V roce 1999 se ve Vazební věznici Praha – Pankrác odehrály dva významné incidenty: ozbrojený útok na eskortu během převozu k soudnímu jednání a při transportu do zdravotnického zařízení, což vedlo k osvobození eskortované osoby. Analýza těchto událostí odhalila, že stávající vybavení, zbraně a výcvik příslušníků vězeňské stráže nejsou adekvátní pro bezpečnostní eskorty speciálně vybraných osob, zejména pokud jde o ochranu před ozbrojenými útoky. Vazební věznice Praha – Pankrác a Věznice Mírov si zaslouží uznání, neboť právě zde vznikly první dvě specializované jednotky tohoto druhu ve Vězeňské službě, které se staly průkopníky ve výcviku a v používání moderní výstroje a výzbroje.⁶⁷

⁶⁶ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In: Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky, částka 112, s. 3301.

⁶⁷ GRUBER, J. *Bezpečnost a zvláštní eskorty*. In BAJCURA, L. Evropské vězeňské systémy: Sborník referátů z mezinárodní konference. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, 2009. s. 227.

4 Empirické šetření

V empirické části bakalářské práce bylo subsidiárně realizováno i kvalitativně vymezené empirické šetření, které má ambici tematicky příléhavým způsobem obohatit zejména šířeji vymezenou teoreticko-praxeologickou část bakalářské práce. Pro sběr dat byla použita metoda polostrukturovaných rozhovorů⁶⁸ s příslušníky Vězeňské služby z „VV ČB“, kteří mají přímou zkušenost s eskortními činnostmi.

K realizovanému empirickému průzkumnému šetření byli vybráni čtyři různí respondenti, aby bylo zajištěno rozmanité spektrum pohledů a zkušeností. Všechny rozhovory byly realizovány osobně ve Vázební věznici České Budějovice.

Oslovení respondenti byli před zahájením rozhovoru podrobně informováni o účelu empirického šetření, podmínkách účasti a průběhu rozhovoru. Byli požádáni o podepsání informovaného souhlasu s poskytnutím průzkumného empirického šetření, který zajišťoval jejich anonymitu a možnost kdykoli od účasti odstoupit (viz příloha č. 1).

Řízené rozhovory byly zaměřeny na získání informací o taktice a bezpečnostních aspektech eskortní služby, a na identifikaci problémů a překážek, se kterými se příslušníci setkávají. Získaná data byla následně analyzována a použita k formulaci konkrétních doporučení pro zlepšení praxe.

4.1 Realizace empirického šetření

Dílčí průzkumné otázky byly formulovány postupně během zpracovávání teoretické části bakalářské práce. Všechny rozhovory byly vedeny anonymně, přičemž respondenti jsou v textu označeni jako R1 až R4.

1. Jak dlouho pracujete u „VS ČR“?

R1: 9 let

R2: 15 let

⁶⁸ MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2019. ISBN 978-80-7419-285-2, s. 79.

R3: 7 let

R4: od konce roku 2020, tedy necelých 5 let

2. Jaké jsou vaše hlavní úkoly a povinnosti při eskortní službě?

R1: Jelikož jsem pracovně zařazen jako velitele eskorty, mým hlavním úkolem je zajištění bezpečného převozu vězněných osob do různých typů zařízení, ať už se jedná o zdravotnické zařízení, eskorty k soudům nebo do jiných věznic. Mezi mé povinnosti patří pečlivé plánování každé eskorty, což zahrnuje kontrolu trasy, bezpečnostních opatření a technického stavu vozidel. Také musím dbát na dodržování všech právních předpisů a interních směrnic, které se k eskortní činnosti vztahují. Součástí mých povinností je rovněž zajištění, aby všichni členové eskortního týmu byli informováni o případných rizicích a připraveni na jejich zvládnutí.

R2: Na eskortě jsem většinou velen jako strážný, takže mým úkolem je poslouchat příkazy velitele eskorty a celkově se starat o vězně po celou dobu převozu, ať už do nemocnice nebo třeba k soudům.

R3: Jako strážný mám za úkol řídit se pokyny velitele eskorty, který jí má na starost. Běžná praxe je taková, že po obdržení identifikační karty vězně jdu k jeho cele, informuji osobu o tom, že pojede na eskortu, provedu důkladnou osobní prohlídku před odjezdem z věznice, přiložím donucovací prostředky takové, jaké mi určí velitel eskorty a dbám na to, aby nebyl jakkoli narušován průběh eskorty.

R4: Jako velitel eskorty musím především mít informace o eskortované osobě, které poté předávám strážným tak, aby byl zajištěn hladký a bezpečný průběh celé eskorty. Strážní pravidla, identifikační karta vězně, propustka a eskortní příkaz jsou dokumenty, které musím mít u sebe. Dále zajišťuji a kontroluji správné přiložení donucovacích prostředků vězněným osobám, organizuji střežení během eskorty, kontroluji technický stav vozidla, telefonicky držím spojení s věznicí a informuji operační středisko o celém průběhu eskorty. Povinností velitele je celá řada, ale tyto jsou podle mě jedny z nejdůležitějších.

3. Jaké právní předpisy a směrnice považujete za důležité pro výkon eskortní činnosti?

R1: Pro výkon eskortní činnosti považuji za stěžejní především zákony a interní směrnice, které upravují bezpečnostní postupy při převozu vězněných osob. Takovým je

například zákon č. 555/1992 o Vězeňské a justiční stráži, který já osobně považuji za nejvíc důležitý. Zásadní je také znát právní předpisy týkající se použití donucovacích prostředků a pravidel pro zacházení s vězni.

R2: Jako strážný se soustředím hlavně na to, abych dodržoval pravidla, která máme daná. Důležité jsou pro mě předpisy o tom, jak zacházet s vězni a kdy můžeme použít sílu, abych měl jistotu, že všechno dělám správně.

R3: Především se řídím směrnicemi, které se týkají našich každodenních úkolů. Je pro mě důležité znát konkrétní pravidla pro bezpečnostní prohlídky a použití prostředků, abych mohl svou práci dělat správně a bez komplikací.

R4: Jako velitel potřebuji mít přehled o všech důležitých zákonech a směrnicích. Musím se ujistit, že naše postupy při eskortě jsou legální a podle pravidel. To znamená znát, jak správně použít donucovací prostředky a jak se řídit směrnicemi, které nám určuje vedení. V zákoně 555/1992 v paragrafu sedmnáct je přímo definováno, jaké donucovací prostředky mohou být použity a také kdy je mohou být použity. Proto je tento paragraf pro mě nejdůležitější, společně s paragrafem osmnáct, což je použití střelné zbraně.

4. S jakými nejčastějšími problémy se setkáváte během eskorty vězňených osob?

R1: Celkem časté jsou problémy s dopravou, jako zácpy nebo uzavírky, které nám mohou změnit plány. Kromě toho se stává, že vězeň začne být nervózní nebo se chová nečekaně, a pak musíme rychle zasáhnout, abychom vše udrželi pod kontrolou. Ve většině případů to však začíná a naštěstí i končí na komunikační úrovni. Není to tak, že bychom museli používat donucovací prostředky den co den.

R2: Někdy se stává, že vězni jsou neklidní nebo se snaží nějak narušit průběh eskorty. Klasickým příkladem jsou dálkové eskorty, při kterých se převáží větší počet vězňených osob. Ve větším kolektivu si logicky dovolují k nám jako příslušníkům víc. Srandičky, veliteli tohle, veliteli tamto. Je to hodně o tom, zůstat v klidu a efektivně reagovat na situaci, abychom se vyhnuli problémům.

R3: Často je to o tom, že někteří vězni zkusí mluvit s lidmi venku, což může být riskantní. A pak ty technické záležitosti, jako když se něco porouchá na vozidle. Mě osobně se naštěstí nic takového po dobu služby nestalo, ale od kolegů vím, že většinou

nejde o nic příjemného, protože se k takovým případům musí volat policie nebo náhradní vozidlo a zajistit se přeprava vězňů jiným způsobem.

R4: Jedním z nejčastějších problémů, se kterými se setkávám, je udržet hladkou komunikaci mezi všemi členy týmu a operačním střediskem. Někdy se stane, že dojde k nějakému výpadku nebo nedorozumění, což může být stresující, obzvlášť když musíme rychle reagovat na změny v dopravní situaci. Na všech eskortních vozidlech, co vím jsou instalována výstražná zvuková zařízení, ale čeho jsem si já osobně všiml je to, že ne všichni lidé vědí, o jakou bezpečnostní složku se jedná, když nějak jedeme na majáky. Přeci jen naše převozní auta s fialovým pruhem nejsou na silnicích tak běžná, jako třeba policejní, na které je většina populace zvyklá. To nám dělá problémy například v dopravních zácpách nebo kolonách.

5. Jaké taktické postupy jsou používány k zajištění bezpečnosti během eskorty?

R1: Když jde o bezpečnost, snažíme se mít vše pečlivě naplánované. Před každou eskortou probereme trasu a máme v záloze alternativy pro případ dopravních komplikací. Neméně důležitá je komunikace v týmu – když se něco děje, musíme být schopní rychle reagovat. Donucovací prostředky používáme jenom, když je to opravdu nutné, protože dle mého názoru je nejlepší problémům předcházet správnou komunikací. Samozřejmě pokud selže komunikace, musíme vědět, kdy a jaké donucovací prostředky můžeme v dané situaci použít.

R2: V rámci týmu si vždy rozdělíme úkoly tak, aby každý věděl, co má dělat. Hlavně při delších eskortách, kde převážíme víc vězňů, je důležité zůstat klidný a zachovat pořádek. Rádi si vyměňujeme zkušenosti mezi sebou, protože se tak můžeme lépe připravit na různé situace, které mohou nastat.

R3: Máme jasně stanovené role, což nám pomáhá fungovat efektivně a minimalizovat chyby. Snažíme se, aby vězni neměli příležitost kontaktovat lidi venku, což by mohlo být riskantní. A pokud se něco pokazí na autě, máme plán B, abychom to vyřešili co nejrychleji a pokračovali v jízdě.

R4: Nejvíce se zaměřuji na to, aby komunikace mezi námi a operačním střediskem byla plynulá a bez výpadků. Před každou eskortou kontrolujeme vozidla, abychom předešli technickým problémům. Když jedeme s výstražnými světly, někdy se stává, že nás ostatní řidiči nepoznají, jak jsem již uvedl v předchozí otázce, což může komplikovat plynulost

eskorty během jízdy do cílové destinace. Každý člen eskorty má přiděleného vězně, kterého má na starost. Osobně ještě apeluji na členy týmu, aby si v rizikových situacích byli vzájemně nápomocni.

6. Jak probíhá vaše příprava a školení na eskortní činnosti?

R1: Nevím jak v ostatních věznicích, ale školení a příprava na eskortní činnost u nás ve věznici probíhá průběžně. Při ranním rozdělení přijde vrchní inspektor pro eskortní směnu a namátkově vybere příslušníka, kterého zkouší ze znalosti právních předpisů a důležitých vnitřních nařízení. Dále máme pravidelné školení sebeobran, kde nám instruktoři připravují modelové situace, které by mohly nastat během eskort, nebo při každodenních činnostech ve věznici.

R2: Příprava zahrnuje nejen pravidelné praktické cvičení, kde simulujeme potenciální komplikace, ale také průběžné přezkoušení od našich velitelů. Před realizací samotné eskorty velitel eskorty zkouší ostatní členy ze znalosti právních předpisů. Občas s kolegy i sami mezi sebou diskutujeme, jak bychom postupovali při nějaké mimořádné nebo nevšední události. Řekl bych, že je to taková škola hrou. V rámci sebeobran se účastníme modelových situací a učíme se, jak na ně správně reagovat. Kromě toho vyplňujeme vědomostní testy zaměřené na právní předpisy, abychom si udrželi přehled o aktuálních pravidlech.

R3: Naše školení je průběžné a zahrnuje jak teoretické, tak praktické části. Velitelé nás přezkušují, abychom byli stále připraveni. Účastníme se modelových situací zaměřených na sebeobranu a také pravidelně vyplňujeme testy, abychom udrželi své znalosti právních předpisů na vysoké úrovni.

R4: U nás je školení spíš jako maraton než sprint. Nadřízení namátkově při ranním rozdělení směny přezkušují příslušníky ze znalostí právních předpisů, například kdy je příslušník oprávněn použít donucovací prostředky nebo střelnou zbraň. Většinou se jedná o nové příslušníky, u kterých je potřeba je co nejrychleji uvést do problematiky samotné praxe. I já jako velitel eskorty před eskortou samotnou občas zkouším znalosti svých kolegů. Nejde o dokazování si něčeho, ale беру to tak, že opakování je matka moudrosti. Navíc, kdo je dobře připraven, není potom překvapen.

7. Jaké faktory podle vás nejvíce ovlivňují bezpečnost eskortní činnosti?

R1: Řekl bych, že doprava a to, co se děje na silnicích, je jedním z hlavních faktorů, které mohou bezpečnost ovlivnit. Když se stane něco nečekaného, musíme rychle reagovat. Z logiky věci nemůžeme předvídat každou překážku na silnici během jízdy, může se tedy stát, že bude potřeba zvolit náhradní trasu. I na to jsme připraveni, protože ve strážních pravidlech vždy minimálně jedna náhradní trasa je připravena. A taky je důležité, jak dobře spolu v týmu komunikujeme – jakmile se někdo neslyší nebo nepochopí, může to být problém.

R2: Pro mě má největší vliv na bezpečnost to, jak se jako tým chováme. Naše reakce a klid mohou udělat hodně. A samozřejmě, pokud s technikou něco není v pořádku, může to způsobit trable, takže je důležité, aby naše auta a vybavení byly v dobrém stavu.

R3: Spolupráce s ostatními složkami, jako je policie, je jeden z faktorů, který je také velice důležitý. Když víme, že máme jejich podporu a že je jasně daná koordinace, cítíme se mnohem jistější. A taky pomáhá, když vězni vědí, co se od nich čeká, aby se předešlo zbytečným problémům.

R4: Podle mě je nejdůležitější, jak dobře jsme připraveni. Když máme všechno naplánované a víme, co můžeme čekat, jde to hladce. Proto jako velitel eskorty vždy požaduji po řidiči, pokud má tu možnost, aby zkontroloval aktuální dopravní informace, na které můžeme s předstihem reagovat. A samozřejmě, rychlá a efektivní komunikace jak v týmu, tak s operačním střediskem je další stěžejní věcí.

8. Jaké technické vybavení považujete za nezbytné pro efektivní eskortní činnost?

R1: Pro efektivní eskortní činnost je nezbytné mít spolehlivé komunikační zařízení, což u nás představují mobilní telefony pro spojení s operačním střediskem a vysílačky, kterými komunikujeme s ostatními členy během eskorty. Velitel by si vždy před zahájením eskorty měl zkontrolovat funkčnost všech těchto zařízení, aby se předešlo zbytečným komplikacím.

R2: Myslím, že základní vybavení jako jsou pouta, ochranné prostředky a vysílačky jsou předměty naprosto nezbytné. Ale když mluvíme o větší bezpečnosti, zavedení pancéřového vozidla pro eskorty nebezpečných osob by bylo opravdu na místě. Takové vozidlo by nám dalo větší jistotu, že zvládneme i ty nejrizikovější situace.

R3: Funkční vysílačky, náhradní zdroj pro zajištění komunikace mezi členy týmu, mobilní telefon pro spojení s operačním střediskem, který má u sebe vždy velitel eskorty. Pouta a ostatní donucovací prostředky, které by byly potřeba při jakékoli eskalaci situace například při přepravě agresivních vězňů.

R4: Jako nezbytné se mi jeví určitě funkční radiostanice s náhradním zdrojem pro zabezpečení komunikace v týmu. Mobilní telefon je samozřejmostí, už jen kvůli tomu, že velitel eskorty musí hlásit předepsané polohy a místa na trase, z důvodu, že eskorta probíhá podle plánu a je vše v pořádku. Jako člen eskorty nebezpečných osob bych také uvítal jedno pancéřové vozidlo, které by nám dávalo možnost lépe reagovat na vzniklé mimořádné situace během eskort, které s nebezpečnými vězni provádíme.

9. Jaký je váš názor na současné taktické a bezpečnostní postupy v eskortní službě?

R1: Myslím, že současné taktické a bezpečnostní postupy jsou celkem dobře nastavené, ale vždycky je prostor pro zlepšení. Například, někdy by bylo fajn mít více času na přípravu před samotnou akcí. Ale celkově se cítím v bezpečí a mám důvěru v náš tým.

R2: Podle mě jsou naše interní postupy při provádění eskort dobře promyšlené a dávají mi jako členovi týmu smysl. V poslední době máme i celkem častá školení na to, jak reagovat při vzniku mimořádné události, což hodnotím jako velice přínosné.

R3: Jsem spokojený s tím, jak jsou postupy nastavené, ale myslím si, že by mohly být pružnější. Situace se mění rychle a občas bychom mohli reagovat rychleji, kdybychom měli trochu volnější ruku v rozhodování. Ale jinak se cítím dobře připravený.

R4: Osobně si myslím, že naše postupy jsou dobré, ale někdy trochu zastaralé. Nové technologie a přístupy by nám mohly ulehčit práci a zvýšit bezpečnost. Bylo by skvělé, kdybychom mohli častěji inovovat a přizpůsobovat se moderním trendům v bezpečnosti.

10. Jaké změny nebo zlepšení byste doporučili pro zvýšení efektivity eskortní služby?

R1: Pod naši věznici spadá opravdu dost soudů, takže jsme na eskortě s vězni celkem často. Proto je opravdu důležité mít kvalitní vybavení, s kterým bychom mohli pracovat. Za veliký nedostatek považuji to, že i jako velitel eskorty u sebe nemám mobilní telefon s přístupem na internet, nebo fotoaparát. Disponujeme telefony pro komunikaci

s operačním střediskem, nicméně ty jsou dle mého názoru už velice zastaralé. V modernějších přístrojích vidím pozitiva například v tom, že bychom při náhlé změně trasy mohli pružněji a s předstihem reagovat na dopravní komplikace, nebo i dokumentovat pomocí fotografií nebo diktafonu jakoukoli vzniklou mimořádnou událost.

R2: Už na více výcvicích jsme se bavili s kolegy, že by bylo opravdu dobré mít alespoň pro eskorty nebezpečných osob jedno pancéřové vozidlo. Při eskortování těchto osob logicky existuje vyšší riziko napadení eskorty a obrněné vozidlo by naší jednotce dalo větší výhodu na takovéto situace reagovat a lépe se připravit.

R3: Jako člen eskorty nebezpečných osob u nás ve věznici, jsem si všiml, že některá eskortní vozidla mají základní nedostatek v tom, že mají dveře pro výstup z přepravního prostoru vozidla jen na jednu stranu a nelze si tedy vybrat směr výstupu. Pokud by nedej bože nastala mimořádná situace, například nástřel ze strany, kde se zrovna nachází jen ty jedny dveře, velice to ztěžuje reakci eskortního týmu a následnou evakuaci zájmové osoby do bezpečí.

R4: Z vlastní praxe ale i doslechu od kolegů bych určitě doporučil modernizaci mobilních telefonů pro velitele eskort. V dnešní době mít telefon bez přístupu na internet je opravdu spíše přítěží nežli bezpečnostní výhodou toho, kdyby se vězeň náhodou k telefonu dostal. Jednoduchým příkladem je jakákoli objížďka na trase během eskorty, kdy v dnešní době moderních telefonů by bylo velice snadné si vyhledat náhradní trasu na mapách a abychom co nejvíce minimalizovali komplikace, které mohou z této situace nastat.

4.2 Dílčí a zevšeobecňující výstupy empirického průzkumného šetření

Subsidiárně užitá kvalitativní průzkumná šetření, tj. polostrukturované řízené rozhovory byly vedeny s oslovenou kohortou respondentů služebně zařazených v konkrétní součásti „VS ČR“, tj. „VV ČB“. Uvedení respondenti odpovídali na kladené otázky velmi ochotně a otevřeně. Během rozhovorů získal zpracovatel velmi cenné a důležité informace například o bezpečnosti a přepravě vězněných osob.

Z odpovědí na první průzkumnou otázku zaměřenou na délku služebního poměru u „VS ČR“ vyplývá, že respondenti mají různorodou úroveň zkušeností. Pracovní doba

se pohybuje od necelých 5 let do 15 let, což naznačuje, že většina oslovených respondentů má poměrně dlouhou praxi v této oblasti.

Otázka číslo dvě se zaměřovala na hlavní úkoly a povinnosti při eskortní službě. Z odpovědí vyplývá, že respondenti mají různé role a odpovědnosti v rámci eskortního týmu.

Většina respondentů se shoduje na tom, že stěžejní roli hraje zajištění bezpečného a hladkého průběhu eskorty, a to jak na úrovni plánování, tak i během samotného převozu. Velitelé eskorty, kteří byli mezi respondenty, zdůraznili důležitost pečlivého plánování, včetně kontroly trasy a technického stavu vozidel, a také informování a řízení strážných ohledně rizik a bezpečnostních opatření.

Strážní, kteří odpovídali na otázku, se zaměřili na plnění pokynů velitele, zajištění bezpečí vězněných osob během převozu a dodržování interních směrnic. Součástí jejich povinností je také provádění osobních prohlídek a nasazování donucovacích prostředků podle pokynů velitele.

Celkově se odpovědi respondentů soustředí na důkladnou přípravu, koordinaci a komunikaci mezi členy eskortního týmu, což je klíčové pro úspěšné splnění úkolů při eskortní službě.

Následující otázka číslo tři se zaměřuje na právní předpisy a směrnice, které jsou důležité pro výkon eskortní činnosti. Z odpovědí vyplývá, že respondenti považují za zásadní zákon č. 555/1992 o „VS ČR“, především kvůli jeho pravidlům pro použití donucovacích prostředků. Tento zákon a specifické interní směrnice upravují bezpečnostní postupy a zacházení s vězni, což je nezbytné pro zajištění legálního a bezpečného průběhu eskort. Pro velitele je důležité mít přehled o těchto pravidlech, aby mohl efektivně řídit eskortní tým.

Otázka číslo čtyři se zaměřuje na nejčastější problémy, se kterými se respondenti setkávají během eskorty vězněných osob. Z odpovědí vyplývá, že časté problémy zahrnují dopravní komplikace, jako jsou zácpy nebo uzavírky, které mohou narušit plánovaný průběh eskorty.

Oslovení respondenti také zmiňují, že vězni mohou být během eskort nervózní nebo se chovat nečekaně, což vyžaduje rychlou a efektivní reakci, aby se situace udržela

pod kontrolou. Většinou se tyto situace daří řešit na komunikační úrovni, aniž by bylo nutné použít donucovací prostředky.

Dalším problémem je udržení hladké komunikace mezi členy eskortního týmu a operačním střediskem, což může být narušeno technickými problémy nebo nedorozuměními. Dále se objevují situace, kdy se vězni snaží komunikovat s lidmi mimo eskortu, což může být riskantní.

V neposlední řadě respondenti upozorňují na potíže s identifikací eskortních vozidel ostatními účastníky silničního provozu, což může ztěžovat průjezd v dopravních zácpách, protože tato vozidla nejsou tak běžně rozpoznatelná jako například policejní vozy.

Otázka číslo pět se soustředí na taktické postupy používané k zajištění bezpečnosti během eskorty vězněných osob. Respondenti zdůrazňují význam pečlivého plánování eskorty, včetně probrání trasy a přípravy alternativních tras pro případ dopravních komplikací.

Jasná komunikace v týmu je nezbytná pro rychlou reakci na změny nebo neočekávané situace. Respondenti zdůrazňují, že donucovací prostředky jsou používány pouze tehdy, když je to nezbytné, a že prevence problémů prostřednictvím správné komunikace je zásadní.

V týmu jsou jasně stanovené role a úkoly, což pomáhá udržovat pořádek a efektivitu, zejména při delších eskortách s větším počtem vězňů. Výměna zkušeností mezi členy týmu je důležitá pro lepší přípravu na různé situace, které mohou nastat.

Před každou eskortou je prováděna kontrola vozidel, aby se předešlo technickým problémům. Respondenti také zdůrazňují potřebu plynulé komunikace s operačním střediskem a vzájemné podpory mezi členy týmu, zejména v rizikových situacích.

Otázka číslo šest analyzuje přípravu a školení na eskortní činnosti. Respondenti uvádějí, že školení probíhá průběžně a zahrnuje jak teoretickou, tak praktickou přípravu.

Během ranního rozdělení směny vrchní inspektor namátkově přezkouvá příslušníky ze znalostí právních předpisů a důležitých interních nařízení. Pravidelně se také konají školení sebeobrany, kde instruktoři připravují modelové situace, které mohou nastat během eskort nebo při každodenních činnostech ve věznici.

Praktické cvičení zahrnuje simulaci potenciálních komplikací a modelových situací zaměřených na sebeobranu. Velitelé před realizací eskorty zkontrolují členy týmu z jejich znalostí právních předpisů. Kromě toho příslušníci vyplňují vědomostní testy, aby si udrželi přehled o aktuálních pravidlech.

Diskuze s kolegy o postupech při mimořádných událostech je běžnou součástí přípravy, což přispívá k lepší připravenosti na nečekané situace. Celkový přístup ke školení je vnímán jako kontinuální proces, kde opakování a praktické cvičení hrají důležitou roli.

U otázky číslo sedm se respondenti zaměřují na faktory, které nejvíce ovlivňují bezpečnost eskortní činnosti. Respondenti uvádějí, že klíčovými faktory jsou dopravní podmínky a schopnost rychle reagovat na nečekané události na silnici. Připravenost na alternativní trasy je nezbytnou součástí plánování eskorty.

Dalším důležitým faktorem je týmová spolupráce a efektivní komunikace. Jakákoli nejasnost nebo nedorozumění mohou vést k problémům, proto je důležité, aby všichni členové týmu byli dobře synchronizováni.

Technický stav vozidel a vybavení je rovněž zásadní. Pravidelné kontroly a údržba pomáhají předejít technickým problémům, které by mohly ohrozit bezpečnost eskorty.

Spolupráce s jinými složkami, jako je policie, poskytuje další úroveň jistoty a koordinace. Když vězněné osoby vědí, co se od nich očekává, a když jsou pravidla a postupy jasně stanoveny, lze předejít mnohým problémům.

Celková připravenost, včetně plánování a aktuálních dopravních informací, je považována za stěžejní prvek pro hladký průběh eskorty.

Odpovědi na otázku číslo osm. Pro efektivní eskortní činnost je nezbytné mít spolehlivá komunikační zařízení, jako jsou mobilní telefony pro spojení s operačním střediskem a vysílačky pro komunikaci v týmu. Velitel eskorty by měl před zahájením akce zkontrolovat jejich funkčnost, aby se předešlo komplikacím.

Kromě toho jsou důležité základní bezpečnostní prostředky, jako pouta a další donucovací vybavení, zejména při přepravě agresivních vězňů. Funkční radiostanice s náhradním zdrojem energie zajišťují nepřerušovanou komunikaci mezi členy týmu.

Část oslovených respondentů mimo jiné zdůrazňuje výhody zavedení pancéřového vozidla pro eskorty nebezpečných osob, což by poskytlo vyšší úroveň ochrany a umožnilo lépe reagovat na mimořádné situace během přepravy.

Otázka číslo devět. Respondenti mají na současné taktické a bezpečnostní postupy v eskortní službě převážně pozitivní názor, i když vidí prostor pro zlepšení. Někteří by ocenili více času na přípravu před akcí, zatímco jiní si cení častých školení zaměřených na reakce při mimořádných událostech.

Přestože jsou stávající postupy považovány za promyšlené, někteří respondenti by uvítali větší flexibilitu, která by umožnila rychlejší reakce na měnící se situace. Celkově se však cítí dobře připraveni a mají důvěru ve svůj tým.

Někteří také poukazují na to, že by bylo přínosné integrovat nové technologie a přístupy, které by mohly ulehčit práci a zvýšit bezpečnost. Inovace a přizpůsobení se moderním trendům by mohly přinést další výhody v oblasti bezpečnosti.

Na závěr zvolil zpracovatel bakalářské práce otázku, jaké změny nebo zlepšení by respondenti doporučili pro zvýšení efektivity eskortní služby. Významným tématem je modernizace komunikačního vybavení, především mobilních telefonů pro velitele eskort. Současné zastaralé přístroje bez přístupu k internetu komplikují rychlou reakci na dopravní situace a neumožňují dokumentaci mimořádných událostí pomocí fotografií či diktafonu.

Pro eskorty nebezpečných osob je opakovaně zmiňována potřeba pancéřového vozidla, které by poskytlo lepší ochranu při zvýšeném riziku napadení a umožnilo efektivnější reakci na krizové situace.

Pozornost je věnována i konstrukčním prvkům eskortních vozidel. Některá vozidla mají pouze jednostranný výstup z přepravního prostoru, což může v krizových situacích komplikovat evakuaci a omezovat možnosti reakce eskortního týmu.

Důraz je kladen na praktická vylepšení, která by usnadnila každodenní práci, jako například možnost používat navigační aplikace při neočekávaných změnách trasy, což by pomohlo minimalizovat případné komplikace během přepravy.

Polostrukturovaný rozhovor je nejčastěji využívanou technikou v rámci průzkumného empirického šetření. Jde o nejefektivnější a nejvhodnější prostředek k

získávání dostupných informací, jehož základem je konverzace mezi výzkumníkem a dotazovaným. Polostrukturovaný rozhovor obsahuje schéma předem připravených srozumitelných otázek, které jsou zaměřeny na výzkumné téma. Na tyto otázky mohou navazovat doplňující otázky a témata.⁶⁹

Uvedené polostrukturované rozhovory byly vedeny s respondenty z „VV ČB“, aby poskytly pohled na taktické a právní aspekty v rámci jejich kompetence. Respondenti ochotně sdíleli své zkušenosti a názory, což zpracovateli umožnilo získat cenné informace, zejména ohledně bezpečnosti a přepravy vězněných osob.

Z odpovědí na otázku týkající se délky služebního poměru u „VS ČR“ vyplynulo, že respondenti mají rozmanité úrovně zkušeností, s praxí pohybující se od méně než 5 let do 15 let. To naznačuje, že většina respondentů má značnou zkušenost v této oblasti.

Další otázka se zaměřila na hlavní úkoly a povinnosti při eskortní službě. Většina respondentů souhlasila, že klíčovou roli hraje zajištění bezpečného průběhu eskorty, jak na úrovni plánování, tak během samotného převozu. Velitelé zdůraznili důležitost pečlivého plánování, kontroly trasy a technického stavu vozidel, stejně jako informování týmu o rizicích a bezpečnostních opatřeních.

Strážní se zaměřili na plnění pokynů velitele, zajištění bezpečnosti vězněných osob a dodržování interních směrnic, včetně provádění osobních prohlídek a nasazování donucovacích prostředků podle potřeby.

Co se týče právních předpisů, respondenti považují za zásadní zákon č. 555/1992 o „VS ČR“, který upravuje použití donucovacích prostředků. Dodržování tohoto zákona a interních směrnic je nezbytné pro legální a bezpečný průběh eskort.

Časté problémy zahrnují dopravní komplikace, jako jsou zácpy nebo uzavírky, spolu s nečekaným chováním vězňů, které vyžaduje rychlou a efektivní reakci. Komunikace mezi členy týmu a operačním střediskem může být narušena technickými problémy, což představuje další výzvu.

Taktické postupy jsou zaměřeny na pečlivé plánování, včetně přípravy alternativních tras a zajištění jasné komunikace pro rychlou reakci na změny. Donucovací

⁶⁹ OCHRANA, F. Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Praha: Univerzita Karlova, 2019. ISBN 978-246-4204-8, s 79-81.

prostředky jsou používány střídavě, s důrazem na prevenci problémů prostřednictvím správné komunikace.

Příprava a školení probíhají průběžně, zahrnující jak teoretickou, tak praktickou přípravu. Pravidelná školení a simulace modelových situací přispívají k lepší připravenosti na nečekané situace.

Bezpečnost eskortní činnosti je ovlivněna dopravními podmínkami, týmovou spoluprací a technickým stavem vozidel. Spolupráce s policií a jasné stanovení pravidel pomáhají předejít mnoha problémům.

Pro efektivní eskortní činnost je důležité mít spolehlivá komunikační zařízení a základní bezpečnostní prostředky. Někteří respondenti zdůrazňují potřebu modernizace vybavení a zavedení pancéřových vozidel pro vyšší úroveň ochrany.

Oslovená kohorta respondentů vyjadřuje pozitivní názor na současné taktické a bezpečnostní postupy, ale vidí prostor pro zlepšení, zejména v oblasti integrace nových technologií, kterými jsou zejména mobilní telefony, modernější a spolehlivější radiokomunikační zařízení a často zmiňované pancéřové vozidlo. Všechny nové technologie by zcela určitě přispěly k razantnímu zefektivnění každodenních činností příslušníků eskortní služby.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat vybrané právní a taktické aspekty eskortní služby realizované v rámci „VS ČR“, se zaměřením k penitenciární součásti „VS ČR“, tj. „VV ČB“. Vedlejším cílem bylo identifikovat a navrhnout možné zefektivňující opatření, vedoucí ke zvýšení efektivity a bezpečnosti fakticky zabezpečované eskortní služby „VV ČB“. K dosažení těchto cílů byla kromě propedeuticky vymezené analýzy odborné literatury, včetně „de lege lata“ účinných zvláštních právních předpisů využita i metoda průzkumně orientovaného kvalitativního empirického šetření, tj. polostrukturovaných řízených rozhovorů směřovaných k zájmově oslovené kohortě příslušníků „VV ČB“.

Praxeologicky orientovaná část bakalářské práce v rámci subsidiárně užitého empirického šetření mimo jiné avizovalo, že současné postupy v rámci eskortní služby „VV ČB“ jsou obecně dobře nastavené, avšak existuje prostor pro zlepšení, zejména v oblasti modernizace technického vybavení a integrace nových technologií. Oslovení respondenti poukazovali na důležitost důkladné přípravy a koordinace v rámci eskortního týmu, která zahrnuje pečlivé plánování trasy, zajištění technického stavu vozidel a efektivní komunikaci mezi členy týmu a operačním střediskem.

Z identifikovaných problémů vyplývá, že časté dopravní komplikace při provádění eskort a neočekávané chování vězňených osob během přepravy, představují hlavní výzvy pro eskortní týmy. Modernizace komunikačních zařízení, jako jsou mobilní telefony s přístupem na internet a zavedení pancéřových vozidel do služby, byla doporučena pro zajištění lepší reakce na krizové situace a zvýšení bezpečnosti příslušníků.

Na základě realizovaných empirických zjištění lze taktéž detekovat mimo jiné další názorovou výšeč oslovené kohorty respondentů, tj. že aktuální „de lege lata“ účinné právní předpisy, zejména „zákon o vězeňské a justiční stráž“ vytváří „ex lege“ obecně dostatečný legitimní rámec pro fungování „VS ČR“ i v souvislosti se zákonodárcem svěřenými zákonnými nástroji, potřebnými pro zajištění bezpečného průběhu eskort během přepravy vězňených osob.

Po důkladné analýze uskutečněných polostrukturovaných řízených rozhovorů s oslovenými respondenty zpracovatel bakalářské práce dospěl mimo jiné k závěru, že

zavedení pancéřového vozidla do služby by bylo zásadní krokem k posílení bezpečnosti příslušníků a zlepšení taktických postupů při eskortních operacích. Oslovení respondenti mimo jiné zdůraznili, že pancéřové vozidlo by poskytlo nejen fyzickou ochranu proti různým bezpečnostním hrozbám, ale také by umožnilo efektivnější reakci na nepředvídané situace, které mohou během eskorty nastat. Tato investice by tak významně přispěla k ochraně příslušníků „VS ČR“, posílila jejich důvěru při výkonu služby a zvýšila celkovou efektivitu eskortních operací, zejména při eskortování zvláště nebezpečných osob. Zavedení pancéřového vozidla by se tak stalo stěžejním prvkem v rámci strategického rozvoje a modernizace vozového parku „VV ČB“.

Zpracovatel bakalářské práce dále doporučuje jako jedno z možných zefektivňujících opatření uvážit investici do modernějších radiokomunikačních zařízení, které jsou používány během eskort nebezpečných osob a tím předcházet možné komunikační chybě a následnému bezpečnostnímu riziku.

Závěrem lze konstatovat, že bakalářská práce vyjadřuje ambici demonstrovat možná doporučení, která mohou disponovat naznačeným obecně zefektivňujícím potenciálem eskortní praxe „VS ČR“, a mohou přispět k vyšší efektivitě i bezpečnosti v rámci českého penitenciárního systému. Důraz na modernizaci vybavení a zavedení nových technologií je zcela neoddiskutovatelně klíčový pro udržení vysokého standardu bezpečnosti a efektivity eskortních operací. Obsahové vyznění bakalářské práce taktéž zájmově poukazuje k potřebnosti kontinuálního vývoje a adaptace na moderní trendy v oblasti bezpečnosti a právní úpravy, což je nezbytné pro úspěšné zvládnutí výzev současného penitenciárního prostředí v rámci teritoriálního území České republiky.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BEDNÁŘ, V. *Jak omezit fluktuaci a udržet si zaměstnance manažerskými nástroji*. Praha: Grada Publishing, 2018. s. 105. ISBN 978-80-271-0648-6.
2. DRÁPAL, J; JIŘÍČKA, V a RASZKOVÁ, T (ed.). *České vězeňství. Právní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 456. ISBN 978-80-7676-066-0.
3. DYTRT, Z. *Etika v podnikatelském prostředí*. Praha: Grada Publishing, 2006. s. 196. ISBN 80-247-1589-9.
4. FILÁK, A. *Základy teorie policejné bezpečnostní činnosti II*. Praha: Police history, 2006, s. 214. ISBN 80-86477-33-9.
5. FRYŠTÁK, M. PROUZA, D., VANĚČEK, P., ZAJÍČKOVÁ, E., *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. s. 420. ISBN 978-80-86708-51-5.
6. GRUBER, J. *Bezpečnost a zvláštní eskorty*. In BAJCURA, L. *Evropské vězeňské systémy: Sborník referátů z mezinárodní konference*. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, 2009. s. 495. ISBN 80-239-3645-X.
7. HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, s. 185. ISBN 80-86708-30-6.
8. HORNA, O. *Bezpečnost vězeňských zařízení a úloha personálu*. In BAJCURA, L. *Evropské vězeňské systémy: Sborník referátů z mezinárodní konference*. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, 2009. s. 495. ISBN 80-239-3645-X.
9. HRUDKA, J. *Zkouška spolehlivosti v prostředí Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2017, s. 212. ISBN 978-80-7251-476-2.
10. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2012, s. 1216. ISBN 978-80-87212-22-6.
11. MALÁ, D. *Vězeňství po česku II. aneb Jak to Kula ve vězení koulí*. Blansko: DUHA press, 2009. s. 88. ISBN 978-80-87061-36-7.
12. MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: Sursum, 2003, s. 129. ISBN 80-7323-062-3.
13. MAŘÁDEK, V., *Výkladový slovník penologie*, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. s. 142. ISBN 80-7042-256-4.
14. MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2019. 292 s. ISBN 978-80-7419-285-2.

15. OCHRANA, F. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha: Univerzita Karlova, 2019. 147 s. ISBN 978-246-4204-8.
16. PALEČEK, L. *Věznice borská*. Plzeň: Starý most, 2017, s. 184. ISBN 978-80-87338-76-6.
17. PROUZA, D. *Organizace justičního systému*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008, s. 75. ISBN 978-80-86708-25-6.
18. SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. 2. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2016, s. 132. ISBN 978-80-7556-009-4
19. SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014, s. 132. ISBN 978-80-87472-76-7.
20. STILWELL, A. *Psychická & fyzická odolnost: příručka speciálních jednotek*, Praha: Naše vojsko, 2007. s. 192. ISBN 978-80-206-0906-9.
21. VNOUČKOVÁ, Lucie. *Fluktuace a retenční zaměstnanců*. Jak (Adart). Praha: Adart, 2013. s. 232. ISBN 8090464599.

Elektronické zdroje

1. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. Koncepce vězeňství do roku 2025 [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2015 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>.
2. KUBÍČKOVÁ, P., KMĚTÍK, I. Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. 2011 [cit. 2025-05-21]. Dostupné z WWW: <https://www.sosoom-zlin.cz/files/documents/437/penologie.pdf>.
3. ČESKO. § 3 odst. 3 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky – znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p3-3>.
4. ČESKO. § 3 odst. 6 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky – znění od 1. 1. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p3-6>.
5. Pavel Tauchen: Osvobodila ho manželka, když postrašila eskortu výstřelem do vzduchu [online]. 2018 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z WWW: <https://www.securitymagazin.cz/krimi/pavel-tauchen-osvobodilaho-manzelka-kdyz-postrasila-eskortu-vystrelem-do-vzduchu-1404058962.html>.

6. ČESKO. § 15 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361#p15-1>.
7. ČESKO. § 17 odst. 3 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361#p17-3>.
8. PODNIKATEL.CZ. České firmy mají vysokou fluktuaci zaměstnanců [online]. 2019 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z WWW: <https://www.podnikatel.cz/clanky/ceske-firmy-maji-vysokou-fluktuaci-zamestnancu/>.
9. FLUKTUACE [online]. 2019, [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Fluktuace>.
10. ČESKO. § 17 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p17-1>.
11. ČESKO. § 17 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p17-2>.
12. ČESKO. § 18 odst. 1 písm. e) zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p18-1-e>.
13. ČESKO. § 18 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p18-2>.
14. ČESKO. § 18 odst. 4 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#p18-4>.

15. ČESKO. § 32 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník-znění od 11. 2. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p32-1>.
16. ČESKO. Fragment #f1455497 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky-znění od 1. 1. 2025. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 2025-05-23]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#f1455497>.
17. Muž s pistolí osvobodil v Sokolově vězně, unikají autem [online]. 2008, [cit. 2008-02-04]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/zpravy/ceRNA-kronika/muz-s-pistoli-osvobodil-v-sokolove-vezne-unikajiautem.A080204_113802_krimi_jba.
18. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Eskortní služba z Nového Sedla [online]. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-nove-sedlo/clanky/detail/eskortni-sluzba-z-noveho-sedla>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky. In: Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky, částka 112, s. 3301.

Ostatní zdroje

1. Aplikační praxe (kazuistika) v rámci „VV ČB“.

Seznam zkratek

VSČR	Vězeňská služba České republiky
VV ČB	Vazební věznice České Budějovice
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
SNV	Sbor nápravné výchovy
SZ	střelná zbraň
DP	donucovací prostředky

Seznam tabulek a grafů

Seznam příloh

Příloha I. – Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru

Příloha I.

Informovaný souhlas s poskytnutím průzkumného empirického šetření

Název bakalářské práce: Právní a taktické aspekty zajištění bezpečnosti a přepravy vězněných osob v rámci věcné působnosti Vazební věznice České Budějovice

Student: Petr Bugaj

Studium: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú., České Budějovice

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí práce: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M

Cíl bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat praxeologický pohled na výkon služby Vězeňské služby České republiky (VSČR), se zaměřením na právní a taktické aspekty eskortní činnosti ve Vazební věznici České Budějovice. Práce se soustředí na identifikaci konkrétních slabých stránek v zabezpečení eskort a na formulaci doporučení pro efektivnější praxi.

Souhlas s výzkumem

Výzkum bakalářské práce bude realizován formou polostrukturovaného rozhovoru. Souhlasím s poskytnutím rozhovoru a jeho nahráváním. Všechny informace, které v něm výzkumníkovi poskytnou, jsou považovány za důvěrné a budou sloužit pouze pro výzkumné účely bakalářské práce. Zvukový záznam rozhovoru nebude předán třetím stranám, po ukončení výzkumu bude záznam smazán. Rozhovor je anonymní, nikde nebude uvedeno mé jméno nebo jiné osobní údaje. Rozumím, že nemusím odpovídat na žádné specifické otázky v rozhovoru, pokud nebudu chtít, a mohu kdykoliv od rozhovoru odstoupit.

Datum:

Podpis respondenta:

Podpis výzkumníka: